

RAPORT

o stanie funduszy poręczeniowych w Polsce

– stan na dzień 31 grudnia 2011 r.

Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych

e-mail: ksfp@ksfp.org.pl
www.ksfp.org.pl

Warszawa, 2012 r.

RAPORT

o stanie funduszy poręczeniowych w Polsce

– stan na dzień 31 grudnia 2011 r.

Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych

e-mail: ksfp@ksfp.org.pl
www.ksfp.org.pl

Warszawa, 2012 r.

Copyright @ by Ministerstwo Gospodarki

Prawa autorskie i wydawnicze chronione

Wydawca:

Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych

www.ksfp.org.pl

ksfp@ksfp.org.pl

Raport przygotowany na podstawie danych posiadanych przez Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych oraz udostępnionych przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości.

Raport sfinansowany ze środków finansowych Ministerstwa Gospodarki.

Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych dziękuje:

Funduszm Poręczeniowym – w szczególności Członkom KSFP. Tylko dzięki życzliwości osób kierujących funduszami poręczeniowymi, KSFP posiada pełne dane w zakresie sektora poręczeniowego i może przygotować jedyne, wiarygodne źródło informacji dla osób zaangażowanych w działalność poręczeniową.

Ministerstwu Gospodarki za pomoc, bez której nie byłoby możliwe przygotowanie i wydanie corocznego raportu KSFP.

Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości za pomoc w udostępnieniu informacji i danych niezbędnych do przygotowania niniejszego raportu.

Związkowi Banków Polskich za doskonałą współpracę w ramach inicjatywy środowisk finansowych na rzecz absorpcji środków UE w Polsce.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Inwestor Kombi Consulting Sp. z o.o. – za współpracę przy opracowaniu raportu.

Spółce Edukacja i Doradztwo Sp. z o.o. – za współpracę merytoryczną przy przygotowaniu i wydaniu raportu.

Pani Ewelinie Żurawskiej – za współpracę przy przygotowaniu danych źródłowych.

Warszawa, 2012 r.

Szanowni Państwo,

mam przyjemność przedstawić Państwu raport z działalności funduszy poręczeniowych w 2011 r. opracowany przez Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych i finansowany przez Ministerstwo Gospodarki. Od kilku lat widzimy systematyczny wzrost aktywności funduszy poręczeniowych, co niewątpliwie wpływa na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce. Dzięki nim polscy przedsiębiorcy mają łatwiejszy dostęp do pożyczek i kredytów, co pozwala na rozpoczęcie i rozwój ich działalności. Ułatwienie dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania oznacza także możliwość wprowadzenia przez przedsiębiorców różnych form innowacyjności, co ostatecznie ma ogromny wpływ na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw. Działanie funduszy poręczeniowych wpisuje się w misję Ministerstwa Gospodarki, którą jest stworzenie najlepszych w Europie warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

W latach 2014–2020 finansowanie zwrotne może stanowić znaczący element unijnej pomocy dla przedsiębiorców. Pragnę zapewnić, iż Minister Gospodarki będzie podejmował wszelkie działania na rzecz tworzenia takich dokumentów programowych dotyczących nowej perspektywy finansowej, które służyć będą budowaniu spójnego, jednolitego systemu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Wicepremier
Minister Gospodarki
Waldemar Pawlak

Raport o stanie funduszy poręczeniowych w Polsce, już po raz ósmy trafia do Państwa rąk. Pierwszy ukazał się w 2004 roku staraniem Zarządu Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych. Od ośmiu lat przedstawiamy analizę stanu sektora poręczeniowego poprzez gromadzenie i przetwarzanie dostępnych danych, a w efekcie stworzenie jedynego wiarygodnego źródła informacji dla osób zaangażowanych w działalność poręczeniową oraz wspierających ich starania – przedstawicielom administracji samorządowej i rządowej, w szczególności resortowi gospodarki i rozwoju regionalnego. Opracowanie KSFP jest wykorzystywane w pracach naukowych,

których przedmiotem jest rozwój rynku finansowego w Polsce. Dokonana analiza pozwala zobrazować zmieniającą się na przestrzeni lat sytuację finansową i kondycję funduszy poręczeniowych.

Tegoroczne opracowanie jest istotne również ze względu na szereg wyzwań stawianych przed Krajowym Stowarzyszeniem Funduszy Poręczeniowych – u progu zakończenia finansowania mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w ramach okresu programowania 2007–2013, ze środków budżetu państwa oraz przy ogromnym zaangażowaniu finansowym Unii Europejskiej. Nowa perspektywa finansowa na lata 2014–2020, w sytuacji pogłębiającego się kryzysu na międzynarodowych rynkach finansowych, którego skutki odczuwają kolejne kraje Wspólnoty, powoduje konieczność dostosowania i wdrażania nowych instrumentów finansowych, służących jak najlepszemu i najefektywniejszemu wykorzystaniu wsparcia finansowego.

Komisja Europejska oraz kraje członkowskie UE dostrzegają ogromną rolę w wspieraniu MŚP. Powyższe wypływa wprost z danych statystycznych obrazujących kondycję gospodarczą poszczególnych państw członkowskich, w tym polską, gdzie 47% PKB wytwarzają podmioty MŚP; uwzględniając przychody gospodarki – przemysłu, handlu i usług, to blisko 60% PKB. Kolejnym istotnym czynnikiem determinującym wspieranie sektora przedsiębiorstw jest wpływ jaki wywiera na rynek pracy. MŚP są największym pracodawcą, a co istotniejsze – pomimo istniejącej na runku ogromnej konkurencji pomiędzy tymi podmiotami, wykazują się większą „przeżywalnością” na rynku oraz zdolnościami adaptacyjnymi do zmieniających się warunków makroekonomicznych, niż wielkie koncerny posiadające niewspółmiernie duże kapitały.

W proces związany z rozwojem MŚP wpisują się fundusze poręczeniowe, które z roku na rok zwiększają swoje oddziaływanie i rolę w środowisku finansowym i gospodarczym.

Zarząd KSFP żywi nadzieję, iż raport pozwoli wskazać kierunki rozwoju systemu poręczeniowego w kolejnych latach.

Tomasz Bąkowski

dr Tomasz Bąkowski
Prezes Zarządu KSFP

Spis treści

Rozdział I	
Cel opracowania	7
Rozdział II	
Rys historyczny i uwarunkowania rozwoju rynku poręczeń w Polsce	8
Rozdział III	
Uwarunkowania i ograniczenia dotyczące poręczeń udzielanych przez fundusze poręczeniowe w Polsce	10
Rozdział IV	
Analiza stanu organizacji i rozwoju funduszy poręczeń kredytowych w Polsce	12
Rozdział V	
Ryzyko działalności funduszy	30
Rozdział VI	
Źródła finansowania kapitałów gwarancyjnych funduszy poręczeniowych ____	34
Rozdział VII	
Podsumowanie	39
Rozdział VIII	
Wnioski	42
Rozdział IX	
Summary	43
Rozdział X	
Spis rysunków i tabel	44
Rozdział XI	
Dane teleadresowe funduszy poręczeniowych	45

Rozdział I

Cel opracowania

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie rysu historycznego, uwarunkowań rozwoju systemu poręczeń kredytowych w Polsce oraz jego aktualnej sytuacji.

Ponad 10 lat funkcjonowania funduszy poręczeniowych w Polsce, wymaga retrospekcyjnego spojrzenia na dekadę ich działalności. Dokonania, sukcesy, zagrożenia dla dalszego stabilnego rozwoju systemu poręczeniowego oraz potencjalne perspektywy rozwoju instrumentów finansowych wspierających polskich przedsiębiorców.

Nie bez znaczenia dla zrozumienia stanu funkcjonowania systemu funduszy poręczeniowych jest poznanie źródeł finansowania, które przyczyniły się do obecnej sytuacji funduszy i roli jaką odegrały i odgrywają w zakresie wspierania rodzimej przedsiębiorczości.

Jak co roku prezentujemy stan obecny, charakteryzujący działalność funduszy, efekty ich działalności oraz perspektywy rozwoju rynku poręczeń w kolejnych latach w oparciu o możliwości, które uzyskała polska gospodarka w związku z przystąpieniem do największego rynku świata – Unii Europejskiej.

Celem opracowania jest sporządzenie – fotografia – stanu rozwoju instrumentu wsparcia finansowego przedsiębiorczości jakim jest poręczenie.

Z uwagi na zbliżające się zakończenie okresu programowania UE na lata 2007–2013, nieodzownym elementem przedkładanego opracowania jest wskazanie wniosków wynikających z kilku lat doświadczeń funduszy poręczeniowych za pośrednictwem, których Komisja Europejska realizuje swoją politykę finansową wśród państw członkowskich wspierając MŚP.

Spostrzeżenia i wnioski wyrażone w raporcie mogą stanowić podstawę do dalszej, głębszej analizy i głosu w dyskusji na temat rozwoju środowiska poręczeniowego, m.in. w zakresie przygotowania na kolejne lata działalności na rynku finansowym.

Rozdział II

Rys historyczny i uwarunkowania rozwoju rynku poręczeń w Polsce

Historia funduszy poręczeniowych rozpoczęła się na przełomie poprzedniej dekady. W końcu lat 90-tych zaczęły powstawać fundusze na terenach po PGR-owskich, przy znacznym zaangażowaniu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa i wsparciu lokalnych samorządów, dla których fundusze pełniły funkcje pomocnicze w procesach adaptacyjnych ludności na lokalnych rynkach pracy.

Podwalinami systemu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych był rządowy program „Projekt Rozwoju Małej Przedsiębiorczości „TOR#10”” oraz Program „PIL” – Program Inicjatyw Lokalnych. W ramach tego pierwszego utworzono Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości (fundusze pożyczkowe), będący – obok działań mających na celu utworzenie Ośrodków Wspierania Przedsiębiorczości oraz Inkubatorów Przedsiębiorczości realizowanych w ramach tego projektu – elementem kompleksowego programu aktywnej walki z bezrobociem. Pierwsze fundusze poręczeniowe powstały w Polsce w pierwszej połowie lat 90 XX wieku w ramach programu Inicjatyw Lokalnych ze środków europejskich (PHARE).

Kolejna grupa powstających funduszy, to fundusze, które uzyskały wsparcie w ramach pomocy kierowanej przez rządy Kanady i Wielkiej Brytanii. W wyniku wsparcia organizacyjnego i finansowego powstały fundusze POLFUND w Szczecinie i Polski Fundusz Gwarancyjny S.A. w Lublinie. Na uwagę zasługuje fakt zaangażowania kapitałowego w procesy powstania tych funduszy banków BZ WBK SA i PeKaO SA. Rozwój funduszy był przez wszystkie lata ściśle związany z działalnością banków-akcjonariuszy. Efektem przemyślanej polityki banków była i jest najwyższa kapitalizacja ww. funduszy, które zgromadziły w okresie 10 lat swojej działalności kapitały w wysokości 66 i 98 mln zł. Realizacja kolejnych programów zwiększyła dwukrotnie wielkość środków przeznaczonych na pokrycie ryzyka kredytowego banków.

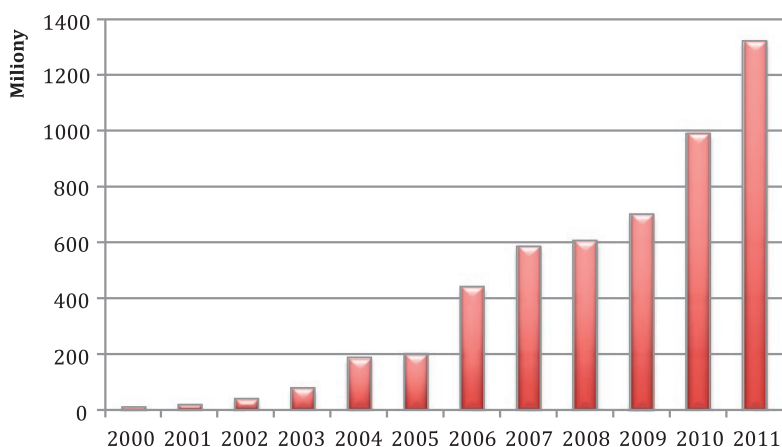
Podjęte działania jeszcze w latach 90-tych ubiegłego wieku, zaowocowały przygotowaniem i wdrożeniem programu, który na niespotykaną wcześniej skalę, dokonał finansowania funduszy gwarancyjnych-funduszy poręczeniowych. Program realizowany przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) w latach 2004–2007, był bez precedensu skuteczny z uwagi na budowę zaczątków systemu funduszy, stałej wymiany doświadczeń i wymiany wiedzy pomiędzy funduszami.

Wzrost sum gwarancyjnych obrazują poniżej Tabele nr 1 i 2, które ukazują gwałtowny wzrost aktywności poręczycielskiej w okresie realizacji programu Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO WKP). Kolejny okres wzrostu wartości kapitałów funduszy

przypadał na lata 2007–2011, w którym to fundusze zasilone zostały środkami w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO).

Liczba instytucji zajmujących się zabezpieczaniem ryzyka kredytowego MŚP na przestrzeni dekady ulegała systematycznemu zmniejszeniu. Działalnością poręczeniową zajmowało się ponad 60 instytucji, charakteryzujących się różną formą organizacyjną i prawną; reprezentowane licznie przez fundacje, stowarzyszenia, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjne. Dla części organizacji, pełniących rolę agencji rozwoju lokalnego, regionalne udzielanie poręczeń jest jedną z form aktywności gospodarczej, obok realizacji innych działań powierzanych przez samorządy.

Rys. 1. Dynamika zmian kapitałów poręczeniowych funduszy w latach 2000–2011

Obecnie Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych uzyskuje okresowe dane i agreguje informacje o 51 funduszach na terenie całego kraju. W stosunku do 2010 roku, w którym raportowaliśmy o 47 funduszach, w 2011 r. nastąpił wzrost liczby funduszy.

Procesy przekształceń nie zostały jeszcze zakończone. Na rynku poręczeniowym w dalszym ciągu obserwujemy procesy konsolidacyjne, polegające na „wchłanianiu” słabszych ekonomicznie funduszy przez inne prężnie działające podmioty poręczeniowe, jak również powstawanie nowych instytucji.

Rozdział III

Uwarunkowania i ograniczenia dotyczące poręczeń udzielanych przez fundusze poręczeniowe w Polsce

Model współpracy pomiędzy bankiem a funduszami poręczeniowymi

Dotychczasowy model współpracy pomiędzy funduszami poręczeniowymi a instytucjami finansującymi takimi jak: banki, fundusze pożyczkowe, czy też SKOK-i został ukształtowany w latach 2004–2007, w czasie rozwoju i znaczącego dokapitalizowania funduszy przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw. Instrumenty finansowe, m.in. poręczenia i gwarancje, finansowane lub współfinansowane ze środków Unii Europejskiej znalazły się w dokumentach Komisji Europejskiej, która określiła ramowe zasady udzielania poręczeń w krajach członkowskich.

Wśród warunków udzielania poręczeń wskazano:

1. Ukierunkowanie oferty funduszy do mikro-, małych i średnich przedsiębiorców (klasyfikowanych zgodnie z definicją Komisji Europejskiej), prowadzących działalność gospodarczą i posiadających swoją siedzibę na terytorium RP. W przypadku funduszy, które uzyskały wsparcie w ramach RPO lub programu JEREMIE, poręczenie mogą uzyskać przedsiębiorcy prowadzący działalność na terenie danego województwa.
2. Warunkiem ograniczającym zakres podmiotowy udzielanych poręczeń i pożyczek, jest brak posiadania przez przedsiębiorcę zdolności do spłaty zaciągniętego zobowiązania, a w przypadku kredytów – brak zdolności kredytowej w rozumieniu ustawy Prawo bankowe; fakt restrukturyzacji przedsiębiorstwa w rozumieniu Wytycznych Wspólnoty dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw (przedsiębiorstw w trudnej sytuacji).
3. Przyjęcie tzw. bezpiecznych stawek w myśl Obwieszczenia Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji (Dz. Urz. C 155/02 z 20.06.2008 r.) oraz Komunikatu Komisji Europejskiej w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (Dz. U. C 14 z 19.1.2008). Powołane dokumenty, implikują kolejne ograniczenia podmiotowe w zakresie udzielania pożyczek i poręczeń. Uzyskanie przez przedsiębiorcę ratingu poniżej kategorii „B-”, oznacza zaliczenie przedsięwzięcia odpowiednio do poziomu pomocy publicznej – lub też niżej, do kategorii przedsiębiorstw wymagających restrukturyzacji. Fundusze winny udzielać poręczeń na rzecz przedsiębiorców klasyfikowanych w kategorii inwestycyjnej.

4. Poręczenie nie może być udzielone przedsiębiorcy, na którym ciąży obowiązek zwrotu uzyskanej przez niego wcześniej pomocy publicznej, wynikającej z decyzji Komisji Europejskiej uznającej tę pomoc za niezgodną z prawem lub ze wspólnym rynkiem.
5. Poręczeniami mogą być obejmowane kredyty lub pożyczki przeznaczone wyłącznie na finansowanie działalności gospodarczej, udzielone przez instytucje finansujące, z którymi dany fundusz zawarł umowę o współpracy.
6. Poręczeniem może być objęty kredyt lub pożyczka przeznaczona na cele bezpośrednio związane z podejmowaniem lub prowadzeniem działalności gospodarczej. W programach finansowanych z RPO i JEREMIE, wykluczone jest lub znacznie ograniczone finansowanie bieżącej działalności gospodarczej (kredyty i pożyczki obrotowe).
7. Maksymalna wartość poręczenia nie może przekroczyć 5% kapitałów własnych funduszu.
8. Suma zobowiązań funduszu z tytułu poręczeń udzielonych na rzecz jednego przedsiębiorcy nie może przekroczyć 5% jego kapitału.
9. Poręczenie może być udzielone do wysokości max. 80% kwoty kapitału przyznanego kredytu lub pożyczki, zaś wartość poręczenia w okresie jego trwania nie może przekroczyć 80% wysokości aktualnych zobowiązań, wynikających z zawartej umowy kredytowej bądź pożyczkowej.
10. Fundusze udzielają poręczeń na okres nie dłuższy niż 60 miesięcy (niezależnie od okresu kredytowania).
11. Odpowiedzialność funduszy z tytułu poręczenia nie obejmuje odsetek, prowizji, opłat oraz kosztów dochodzenia należności przez instytucję finansującą.
12. Fundusze powszechnie akceptują karencję zaciągniętego zobowiązania.

Warunkiem sine qua non każdej transakcji poręczeniowej jest przeprowadzenie przez fundusz, niezależnej oceny analitycznej ryzyka nie spłacenia zobowiązania. Dokumentacja stanowiąca podstawę analizy banku, w potwierdzonej za zgodność z oryginałem kopii, najczęściej trafia do funduszu.

Fundusze współpracują tylko z instytucjami finansującymi, z którymi łączy je ramowa umowa o współpracy. Powszechnym modelem jest poręczenie subsydiarne. W zależności od funduszu i wynegocjowanych warunków (fundusz mając kilkadziesiąt umów z różnymi bankami, może mieć każdą różniącą się w istotny sposób od pozostałych), spełnienie świadczenia może następować w różnym okresie czasu, zawsze jednak po prawidłowym wypowiedzeniu umowy oraz po dacie wymagalności. Zwykle spełnienie świadczenia następuje po skierowaniu wniosku i wszczęciu egzekucji z majątku dłużnika głównego i/lub innych poręczycieli.

Rozdział IV

Analiza stanu organizacji i rozwoju funduszy poręczeń kredytowych w Polsce

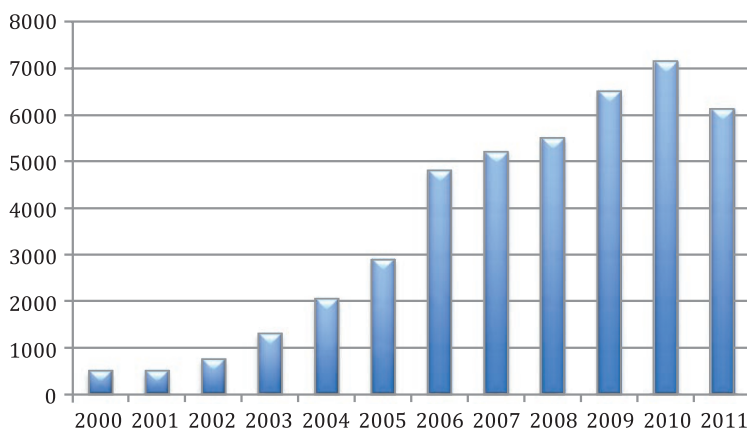
Analizę oparto na danych pochodzących z 51 funduszy, które w 2011 roku prowadziły działalność i przekazały informacje oraz dane statystyczne do PARP lub KSFP. W tym miejscu należy nadmienić, iż funkcjonują fundusze, które w latach ubiegłych sprawozdawały się, wykazując aktywność w zakresie poręczeń, a które w minionym roku poręczeń nie udzielały. Jeden fundusz Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (MARR S.A.) zakończył działalność w trakcie roku obrotowego, a jego zadania zostały przejęte przez nowo powołaną spółkę.

Lata 2010–2011 były okresem wzrostu aktywności funduszy poręczeniowych w Polsce. Wzrosła zarówno łączna wartość kapitału poręczycielskiego wszystkich funduszy, jak i liczba oraz wartość udzielonych poręczeń. Na rynku rozpoczęły działalność nowe podmioty udzielające poręczeń, tj. Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o. z siedzibą w Kielcach (fundusz regionalny dysponujący środkami w wysokości przeszło 28 mln zł) oraz Małopolski Regionalny Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie, który przejął działalność poręczeniową prowadzoną dotąd przez MARR S.A i na koniec ubiegłego roku, dysponował kapitałem poręczeniowym w wysokości blisko 22 mln zł. Ponadto, szereg funduszy uzyskało znaczne dokapitalizowanie ze środków Regionalnych Programów Operacyjnych.

Suma kapitałów gwarancyjnych funduszy poręczeniowych wyniosła w 2010 roku 955 mln zł. W stosunku do 2009 roku nastąpił wzrost o kwotę 254 mln zł. W 2011 roku 1.035 mln zł – wzrost o kolejne 80 mln zł.

Liczba poręczeń udzielonych przez wszystkie fundusze w 2010 r. wyniosła 7.144., a w 2011 roku 6.118 poręczeń. W stosunku do roku poprzedniego, nastąpił spadek liczby udzielonych poręczeń o ok. – 14,4%.

Rys. 2. Dynamika zmian aktywności funduszy poręczeniowych
[liczba udzielanych poręczeń w latach 2000–2011].

Wartość poręczeń udzielonych w 2011 r. wyniosła 967 mln zł – w stosunku do 869 mln w 2010 roku. Wzrost o 15% w stosunku do roku poprzedniego.

W całym analizowanym okresie (lata 2000–2011), obserwowany jest trend wzrostowy kapitałów poręczeniowych przy jednoczesnym wzroście łącznej wartości udzielanych poręczeń. W 2011 roku 9% wzrost sumy kapitałów analizowanych funduszy, skorelowany był z 14% wzrostem łącznej wartości udzielonych poręczeń. Wzrost akcji poręczeniowej, przy spadku liczby nowych poręczeń, spowodowany został znaczącym wzrostem średniej wysokości udzielanego poręczenia (Tab. 1).

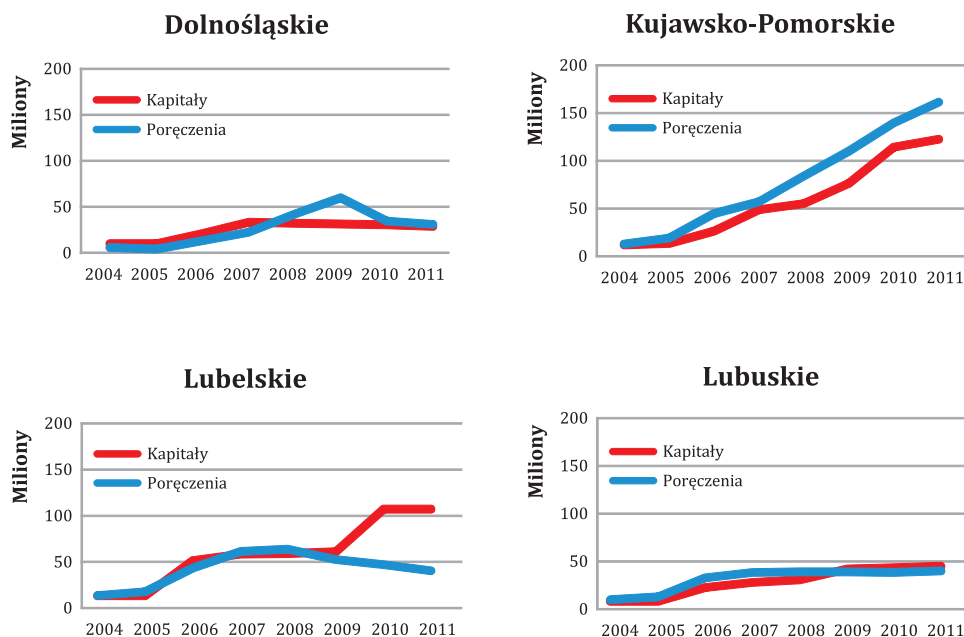
Tabela 1. Zmiany średniej wartości udzielanych poręczeń przez fundusze w latach 2000–2011.

Lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Średnia wartość poręczenia	58 760	67 913	89 625	112 071	131 047	119 521	117 769	158 343
Wzrost % r/r	100%	116%	132%	125%	117%	91%	99%	134%

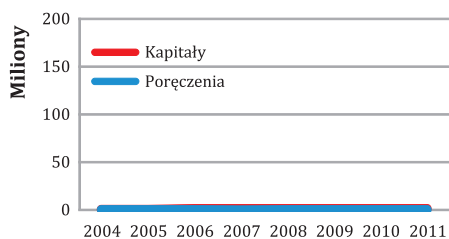
Kolejnym nie mniej istotnym czynnikiem był wzrost ryzyka kredytowego, przekładający się na bardziej rygorystyczne działania banków, jak również funduszy. Wzrost kapitałów przeznaczonych na pokrycie ryzyka kredytowego MŚP w poszczególnych województwach, to między innymi powołanie nowych funduszy, których zdolności operacyjne będą zapewne widoczne w kolejnych latach. Tak wysokie przyrosty akcji poręczeniowej, stały się możliwe dzięki zasilaniu funduszy środkami budżetowymi, w tym pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej.

Średnia wysokość środków gwarancyjnych pozostających w dyspozycji danego funduszu, przeznaczonych na realizację poręczeń, wynosi ok. 20,6 mln zł. Sześć największych funduszy dysponujących funduszami poręczeniowymi powyżej 60 mln zł, posiada łącznie kapitały w wysokości 367,1 mln zł. Oznacza to, iż 8,5% liczby funduszy dysponuje 35,46% wszystkich środków w skali kraju. Kolejne cztery fundusze dysponują kapitałami w przedziale od 40 do 60 mln zł, w łącznej wysokości 191,8 mln zł (18,5% kapitałów). Sześć funduszy o kapitałach od 20 do 40 mln zł dysponuje 170,6 mln zł (16,5% kapitałów). Piętnaście funduszy o kapitałach od 10 do 20 mln zł, zarządza funduszami w łącznej wysokości 223,9 mln zł (21,6% kapitałów). Na dwadzieścia funduszy o kapitałach nie przekraczających 10 mln zł, przypada zaledwie 81,7 mln zł (7,9% kapitałów), co daje średnią na fundusz w wysokości 4,5 mln zł.

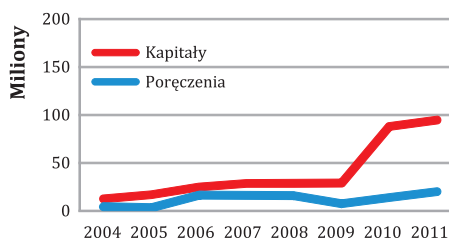
Rys. 3. Zmiany kapitałów poręczeniowych i wartości udzielonych poręczeń w latach 2004–2011 w podziale na województwa.

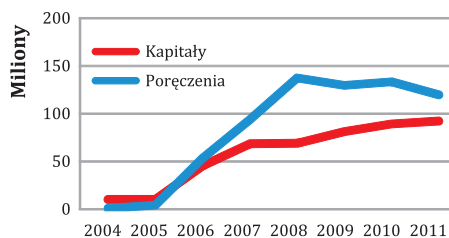
Łódzkie

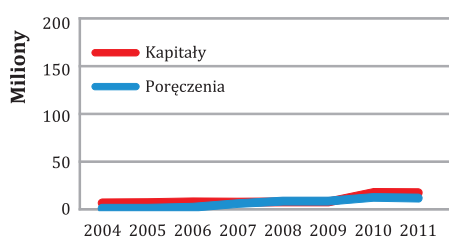
Małopolskie

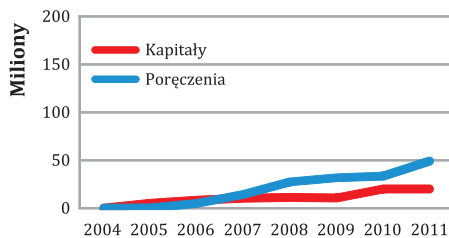
Mazowieckie

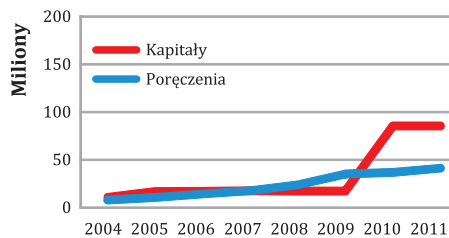
Opolskie

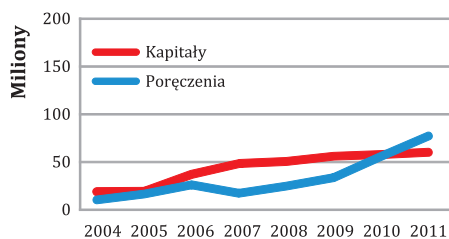
Podkarpackie

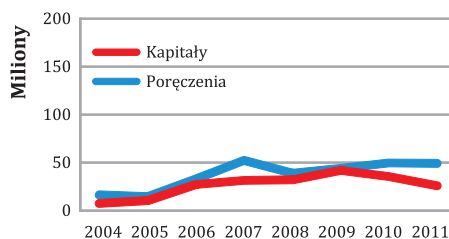
Podlaskie

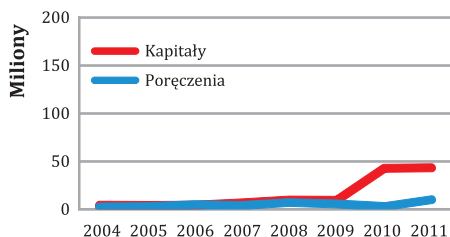
Pomorskie

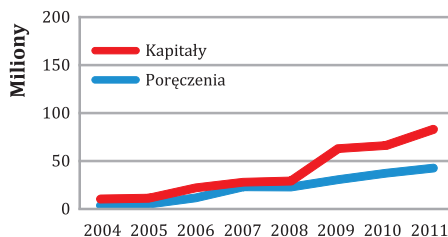
Śląskie

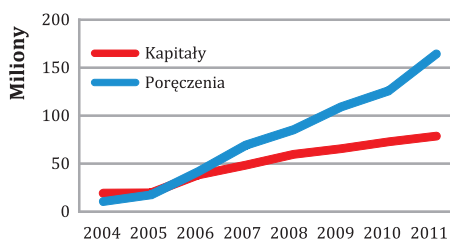
Świętokrzyskie

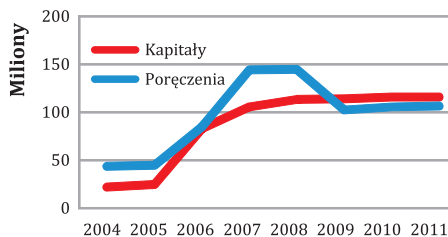
Warmińsko-Mazurskie

Wielkopolskie

Zachodniopomorskie

Występujące dysproporcje dotyczą nie tylko stopnia rozwoju i wyposażenia funduszy w kapitał gwarancyjny, lecz również rozwoju omawianego instrumentu finansowego – poręczenia – w poszczególnych województwach. Do 2007 roku fundusze były finansowane w dużej mierze w ramach realizowanego przez PARP programu SPO WKP. Począwszy od roku 2007, rozpoczynającego nową perspektywę finansową na lata 2007–2013, został zmieniony model rozwoju funduszy, a ciężar ich finansowania został przeniesiony z komponentu centralnego do poszczególnych województw. W tym czasie poszczególne województwa projektując rozwój regionalny, podejmowały decyzje w zakresie mechanizmów finansowania i wspierania przedsiębiorczości, przy zastosowaniu odpowiednich instrumentów inżynierii finansowej. Spośród 16 województw, tylko 5 zdecydowało się na tzw. inicjatywę JEREMIE, powierzając całość finansowania menagerowi, którym został Bank Gospodarstwa Krajowego S.A.*

Te decyzje w sposób zasadniczy wpłynęły na stan rozwoju i poziom kapitałów dostępnych na poręczanie zobowiązań MŚP w poszczególnych województwach. Jak widać na zaprezentowanych powyżej wykresach obrazujących proces kapitalizacji – przyrostu kapitałów poręczeniowych w poszczególnych województwach, zmiana modelu finansowania funduszy doprowadziła do ogromnych dysproporcji zarówno w poziomach kapitałów, jak również w aktywności poręczeniowej w poszczególnych regionach kraju.

* Województwo Kujawsko-Pomorskie wdrożyło finansowanie funduszy w ramach RPO oraz w ostatnim roku system regulacji wg Schematu JEREMIE

Na uwagę zasługują dwa województwa: kujawsko-pomorskie oraz wielkopolskie. W województwie kujawsko-pomorskim w pierwszym okresie, tj. w latach 2007–2010, zwiększono kapitały istniejących wcześniej funduszy oraz dofinansowano dwa nowo powstałe fundusze lokalne w Grudziądzu i we Włocławku. Efektem był niespotykany w innych województwach wzrost akcji poręczeniowej z 57 mln zł w 2007 roku do 163 mln zł w 2011 roku. Począwszy od 2010 roku, województwo realizuje mechanizm regwarantowania portfeli poręczeniowych funduszy i co istotne – bez przekazywania środków i kompetencji do zewnętrznej instytucji finansowej (BGK SA).

Województwo wielkopolskie charakteryzuje się, podobną do województwa kujawsko-pomorskiego, linią wzrostu udzielanych poręczeń. Spośród pięciu województw uczestniczących w programie JEREMIE* (BGK S.A.), województwo wielkopolskie i województwo pomorskie (choć w mniejszym stopniu), wykazują wartość udzielonych poręczeń w 2011 roku wyższą od wartości posiadanych kapitałów.

Na przeciwnym biegunie plasuje się województwo łódzkie, które posiada jeden lokalny fundusz poręczeniowy w Kutnie z bardzo niskimi kapitałami poręczeniami udzielonymi rocznie na kwotę nie przekraczającą 0,2 mln zł. Fundusz poręczeniowy w Łodzi nie prowadził działalności poręczeniowej w 2011 roku. Przy szeregu negatywnych czynników społecznych, ekonomicznych i strukturalnych z jakimi boryka się województwo łódzkie, brak wsparcia władz województwa dla sprawnie funkcjonujących funduszy poręczeniowych jest zastanawiające.

W województwach lubelskim, mazowieckim oraz zachodniopomorskim obserwowane jest zmniejszenie dynamiki i obniżenie poziomu sprzedaży poręczeń, które koreluje z początkiem światowego kryzysu finansowego. Wydaje się, że przyczyną może być nie tylko zaostrzenie polityki kredytowej współpracujących z funduszami banków, lecz w dużej mierze także świadoma polityka funduszy, uwzględniająca zmianę cyklu koniunkturalnego i wzrost ryzyka kredytowego.

Spośród województw tzw. „ściany wschodniej”, województwa podlaskie, świętokrzyskie, i podkarpackie charakteryzują się stosunkowo niskim poziomem aktywności mierzonej liczbą i wartością udzielanych poręczeń. W województwie lubelskim, podlaskim i warmińsko-mazurskim, wzrost kapitałów funduszy po 2007 roku nie spowodował dynamicznego wzrostu udzielanych poręczeń. Bardzo istotnym powodem ograniczającym wzrost sprzedaży jest polityka poszczególnych województw – ich zarządów – w zakresie preferowania lub wręcz nie wyrażania zgody na poręczanie zobowiązań krótkoterminowych ze środków Regionalnych Programów Operacyjnych. Taka polityka przyczynia się do szybkiego wzrostu obligo funduszy i zwiększenia w ich portfelach długoterminowych zobowiązań.

Analizując aktywność funduszy w poszczególnych regionach w aspekcie aktywności ekonomicznej województw, zatrudnienia, poziomu rozwoju przedsiębiorczości – wyraźnie widać ich niedostosowanie, przejawiające się zbyt niskimi nakładami na instrumenty zabezpieczania ryzyka kredytowego

w relacji do wskaźników makroekonomicznych i społecznych charakteryzujących poszczególne województwa.

W Tabeli nr 3 przedstawiono dane dotyczące wysokości kapitałów, łącznej wartości udzielonych poręczeń w 2011 roku oraz ilość przedsiębiorstw figurujących w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON (dane GUS za 2010 r.). Analiza zamieszczonych danych oraz wartość wyliczonych średnich współczynników, obrazujących wartość kapitałów gwarancyjnych w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo w województwie oraz współczynnik wartości poręczenia (w złotych), przypadających na jedno przedsiębiorstwo, wskazują na dużą dysproporcję pomiędzy poszczególnymi województwami.

Analiza wskaźnika – wartość kapitałów przypadających na jedno przedsiębiorstwo pokazuje, że w siedmiu województwach łączne sumy kapitałów przeznaczonych na zabezpieczanie finansowania kapitałami obcymi MŚP, przyjmują wartości poniżej średniej liczonej dla wszystkich województw. Do województw charakteryzujących się wskaźnikiem poniżej średniej w skali kraju należą: łódzkie (11 zł), dolnośląskie (223 zł), podkarpackie (326 zł), śląskie (245 zł), wielkopolskie (450 zł), pomorskie (552 zł), opolskie (483 zł) i mazowieckie (321 zł). W grupie wymienionych województw (w czterech), realizowany jest projekt JEREMIE, który sprawia, że środki z RPO zostały przekazane w zarząd BGK S.A. i stanowią jedynie regwarancje zobowiązań udzielonych poręczeń.

Najwyższe wskaźniki wartości udzielonych poręczeń w 2011 roku w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo, powyżej średniej obliczonej dla całego kraju, występują w województwach: kujawsko-pomorskim (2.506 zł), zachodnio-pomorskim (1.174 zł), podlaskim (992 zł), lubuskim (944 zł), wielkopolskim (935 zł), warmińsko-mazurskim (825 zł) i pomorskim (710 zł).

W skali kraju, na jednego zatrudnionego w mikro, małych lub średnich przedsiębiorstwach, przypada 70 zł poręczenia. Biorąc pod uwagę tylko świadczenia publiczno-prawne jakie musi zapłacić przedsiębiorca do budżetu państwa w ciągu roku, w związku z utrzymaniem jednego miejsca pracy, to nakłady na wspieranie przedsiębiorstw w formie poręczeń należy uznać za bardzo niskie. Województwa, w których wartość poręczeń na jedno miejsce pracy nie osiąga średniej krajowej w kolejności od najniższych to: łódzkie (0,2 zł), małopolskie (15 zł), śląskie (16 zł), świętokrzyskie (18 zł), dolnośląskie (31 zł), opolskie (39 zł) i lubelskie (51 zł).

Mazowsze, największe terytorialnie województwo, charakteryzujące się największą liczbą aktywnych zawodowo osób i posiada największą liczbę MŚP na swoim terenie. Po dokonaniu oszacowania wskaźników: kapitałów i wartości poręczeń na jedno przedsiębiorstwo oraz wartości poręczeń przypadających na jedno miejsce pracy, znajduje się znacznie poniżej średniej krajowej.

Skorygowanie danych w poszczególnych województwach o wartości makroekonomiczne dotyczące aktywności gospodarczej, pozwala na nowo spojrzeć na ponoszone nakłady na wsparcie przedsiębiorców MŚP i potencjalny wpływ na zachowanie miejsc pracy.

Występująca w Polsce duża dysproporcja pomiędzy funduszami, skłania do przeanalizowania wpływu jaki na sprawność ich działania wywiera poziom posiadanych kapitałów poręczeniowych. Na łączną liczbę funduszy-51, został dokonany podział funduszy o różnym wartościach kapitałów gwarancyjnych – Tabela 4.

Pierwszą grupę stanowią fundusze dysponujące kapitałami do 10 mln zł. Stanowią one 40% populacji wszystkich funduszy (20 funduszy) i dysponują łącznymi kapitałami w wysokości 81,7 mln zł, co daje średnio ok. 4 mln zł kapitałów na fundusz. Przy kapitałach w wysokości 81,7 mln zł w 2011 roku, udzieliły łącznie poręczeń na kwotę 24,4 mln zł, co pokazuje, że współczynnik poręczeń do kapitałów wynosi 29,9%. W okresie od 2004 roku funduszy te udzieliły łącznie poręczeń na kwotę 176,7 mln zł.

Drugą grupę stanowią fundusze o kapitalizacji od 10 do 20 mln zł. W tym przedziale wielkości, występuje piętnaście funduszy (29,4% ogólnej liczby) o łącznej kapitalizacji 224 mln zł, co daje średnią 14,9 mln zł na fundusz. Przy kapitałach w wysokości 224 mln zł w 2011 roku, fundusze udzieliły łącznie poręczeń na kwotę 299,4 mln zł – współczynnik poręczeń do kapitałów wynosił 134%. Oznacza to, iż w okresie od 2004 roku powołana grupa funduszy udzieliła łącznie poręczeń na kwotę 1.210,8 mln zł.

Trzecia grupa to fundusze o kapitalizacji od 20 do 40 mln zł. Sześć funduszy dysponuje łącznie kapitałami w wysokości 170,6 mln zł, tzn. średnio 28,4 mln zł przypada na fundusz. W 2011 roku fundusze udzieliły łącznie poręczeń na kwotę 295,9 mln zł, co wskazuje, że współczynnik poręczeń do kapitałów wyniósł 173%. W okresie od 2004 roku – udzieliły łącznie poręczeń na kwotę 1.551,3 mln zł.

Czwarta grupa charakteryzuje się kapitałami od 40 do 60 mln zł. Tylko cztery fundusze dysponują kapitałami w wysokości 191,8 mln zł; średnio 48 mln zł przypada na jeden fundusz. W 2011 roku fundusze udzieliły łącznie poręczeń na kwotę 147,4 mln zł, co stanowi, że współczynnik poręczeń do kapitałów wynosił 77%. W okresie od 2004 roku ta grupa funduszy udzieliła łącznie poręczeń na kwotę 573,8 mln zł.

Ostatnia grupa, to instytucje posiadające kapitały powyżej 60 mln zł. Takich funduszy w 2011 roku zanotowano sześć o łącznej kapitalizacji 367,1 mln zł, co sprawia, że średnia wartość kapitałów wyniosła 61,2 mln zł. Przy kapitałach w wysokości 367,1 mln zł w 2011 roku fundusze udzieliły łącznie poręczeń na kwotę 201,6 mln zł; współczynnik poręczeń do kapitałów wyniósł 54,9%. W okresie od 2004 roku udzielono łącznie poręczeń na kwotę 1.121,5 mln zł.

Powyższe dane w czytelny sposób ukazują postępującą koncentrację kapitałów, a przez to wzrastającą dysproporcję w aktywności pomiędzy największymi wyspecjalizowanymi funduszami poręczeniowymi, a małymi funduszami działającymi lokalnie, dla których poręczenia są często jedną z wielu form wspierania przedsiębiorczości w regionie.

Tabela 2. Kapitały funduszy poręczeńiowych w poszczególnych województwach oraz źródła ich pochodzenia; stan na 31.12.2011 r.

Województwo	Liczba funduszy	Budżet państwa PARP, TOR#10	Samorząd woj., pow., gminny	BGK	Phare	Inne	Dotacja SPO WKP	RPO	SUMA	Średnia wartość kapitału
Dolnośląskie	5	577 000	11 678 388	6 103 063	0	1 039 987	5 300 000	0	24 698 438	4 939 688
Kujawsko-Pomorskie	6	9 246 410	8 754 000	6 939 000	0	2 918 510	27 450 330	59 073 989	114 382 239	19 063 707
Lubelskie	2	0	95 710	0	9 324 454	136 129	44 276 340	53 349 540	107 182 173	53 591 086
Lubuskie	1	0	4 300 000	3 600 000	0	6 182 566	21 000 000	10 720 128	45 802 694	45 802 694
Łódzkie	1	0	0	0	686 317	525 852	0	0	1 212 169	1 212 169
Małopolskie	4	0	5 259 000	9 250 000	0	15 198 377	5 000 000	62 000 000	96 707 377	24 176 844
Mazowieckie	3	0	36 123 000	3 460 000	0	7 304 166	30 678 511	79 163 400	156 729 077	52 243 026
Opolskie	1	1 978 036	1 050 000	2 300 000	0	2 421 598	0	20 000 000	27 749 634	27 749 634
Podkarpackie	2	0	1 500 000	2 499 000	0	1 000 000	5 000 000	10 000 000	19 999 000	9 999 500
Podlaskie	2	0	1 015 000	0	6 138 160	10 000 000	0	50 150 000	67 303 160	33 651 580
Pomorskie	4	2 913 000	17 719 000	2 000 000	0	3 260 921	27 991 763	3 867 000	57 751 684	14 437 921
Śląskie	5	2 000 000	9 300 000	4 960 000	0	2 520 778	34 300 000	20 576 733	73 657 511	14 731 502
Świętokrzyskie	2	0	5 219 619	5 218 575	0	1 120 890	5 835 210	23 793 125	41 187 419	20 593 709
Warmińsko-Mazurskie	5	397 000	6 896 003	2 490 000	0	14 286 727	9 516 958	52 767 345	86 354 034	17 270 807
Wielkopolskie	4	0	17 413 350	9 690 000	0	3 944 922	28 000 000	0	59 048 272	14 762 068
Zachodniopomorskie	4	776 917	12 773 770	5 000 000	0	5 774 000	70 082 275	0	94 406 962	23 601 741
SUMA	51	17 888 363	139 096 841	63 509 638	16 148 930	77 635 422	314 431 388	445 461 261	1 074 171 843	21 082 193

Tabela 3. Wartość kapitałów funduszy oraz wartość poręczeń w poszczególnych województwach w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo w 2011 roku.

Województwo	Liczba funduszy	Kapitały	Wartość udzielonych poręczeń	Liczba aktywnych zawodowo [w tys.]*	Liczba MŚP	Wartość kapitałów na jedno przedsiębiorstwo	Wartość poręczeń na jedno przedsiębiorstwo	Wartość poręczeń na jednego zatrudnionego
Dolnośląskie	5	28 763 451	30 800 740	997	129 242	223 zł	238 zł	31 zł
Kujawsko-Pomorskie	6	123 998 226	202 345 290	680	80 752	1 536 zł	2 506 zł	297 zł
Lubelskie	2	107 182 173	40 385 157	794	69 960	1 532 zł	577 zł	51 zł
Lubuskie	1	45 802 694	40 783 680	323	43 190	1 060 zł	944 zł	126 zł
Łódzkie	1	1 212 169	156 000	943	107 906	11 zł	1 zł	0,2 zł
Małopolskie	4	93 140 936	18 140 150	1 225	146 753	635 zł	124 zł	15 zł
Mazowieckie	3	88 036 677	114 327 217	228	274 160	321 zł	417 zł	51 zł
Opolskie	1	17 750 000	12 120 000	311	36 714	483 zł	330 zł	39 zł
Podkarpackie	2	20 340 772	49 921 374	782	62 441	326 zł	799 zł	64 zł
Podlaskie	2	82 153 160	39 473 190	398	39 797	2 064 zł	992 zł	99 zł
Pomorskie	4	60 423 262	77 711 040	745	109 433	552 zł	710 zł	104 zł
Śląskie	5	48 112 184	26 245 718	1 637	196 404	245 zł	134 zł	16 zł
Świętokrzyskie	2	41 187 419	8 188 000	458	44 981	916 zł	182 zł	18 zł
Warmińsko-Mazurskie	5	86 605 307	44 093 847	423	53 420	1 621 zł	825 zł	104 zł
Wielkopolskie	4	76 356 723	158 801 073	328	169 793	450 zł	935 zł	120 zł
Zachodniopomorskie	4	114 320 483	105 248 300	508	89 661	1 275 zł	1 174 zł	207 zł
SUMA	51	1 035 385 636	988 740 776	13 778	1 654 607	śr. kraj. 626 zł	śr. kraj. 585 zł	śr. kraj. 70 zł

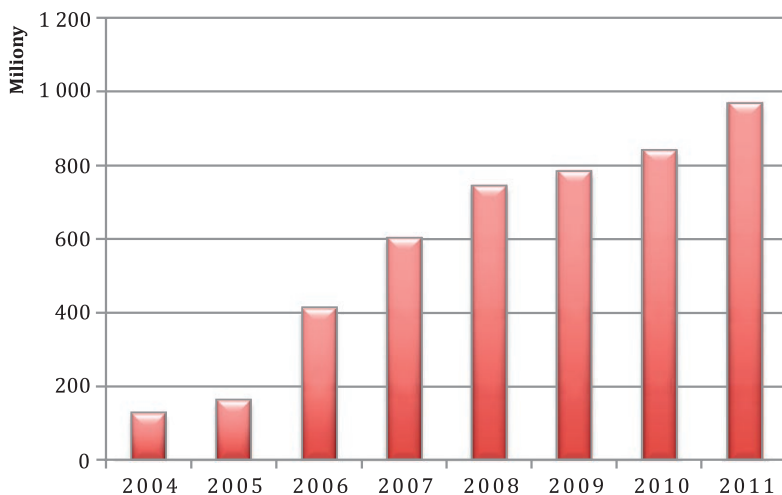
Tabela 4. Aktywność funduszy o różnym poziomie kapitalizacji;
mierzona sumą udzielonych poręczeń w latach 2004–2011

Kapitały poręczeniowe funduszy	Liczba kapitałów	Suma kapitałów w tys. zł	Suma udzielonych poręczeń w roku obrotowym								
			2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	SUMA
0-10 mln zł	20	81 764	6 968 000	6 778 000	20 422 000	26 112 780	33 924 000	25 930 013	32 169 000	24 414 486	176 718 279
10-20 mln zł	15	223 887	21 431 000	28 689 000	68 755 000	125 504 870	174 176 000	228 880 000	263 875 000	299 447 743	1 210 758 613
20-40 mln zł	6	170 562	28 043 000	44 738 000	121 458 000	206 927 600	273 072 000	288 597 000	292 630 000	295 880 163	1 551 345 763
40-60 mln zł	4	191 818	19 157 000	27 795 000	67 975 000	62 175 560	65 390 000	76 297 000	107 675 000	147 363 576	573 828 136
> 60 mln zł	6	367 108	54 378 000	57 641 000	121 999 000	177 882 530	197 691 000	165 311 000	144 990 000	201 634 807	1 121 527 337
SUMA	51	1 035 386	129 977 000	165 641 000	400 609 000	598 603 340	744 253 000	785 015 013	841 339 000	968 740 776	4 634 178 129

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że najaktywniejsze fundusze nie dysponują największymi kapitałami. Z przedstawionego rozkładu wynika, że najbardziej aktywne fundusze dysponują kapitałami w przedziale od 10 do 40 mln zł. Uszczegółowienie danych przedstawionych powyżej, pozwalających dokonać oceny efektywności funduszy wpływa ze średniego wyliczenia wartości kapitałów przypadających na poszczególne fundusze (w określonych przedziałach). I tak fundusze o kapitałach w przedziale od 0 do 10 mln zł, udzielają poręczeń średnio o wartości łącznej 1,22 mln zł w przeliczeniu na jeden fundusz. W przedziale kapitałów od 10 do 20 mln zł, średnia na fundusz wynosi 19,96 mln zł. W przedziale kapitałów od 20 do 40 mln zł, średnia równa jest 49,3 mln zł na jeden fundusz. W przedziale od 40 do 60 mln zł kapitałów, fundusze charakteryzują się średnią wartością wynoszącą 36,8 mln zł, a fundusze o kapitalizacji powyżej 60 mln zł osiągają zaledwie 33,6 mln zł w przeliczeniu na jeden fundusz.

Wraz ze wzrastającymi kapitałami funduszy w kolejnych latach wzrosła zarówno liczba, jak również wartość udzielanych poręczeń (Tabela 2). W ostatnim roku wzrosła również średnia wartość udzielanego poręczenia do kwoty 158,3 tys. zł.

Rys. 4. Dynamika zmian aktywności funduszy poręczeńiowych (wartość udzielonych poręczeń w latach 2000–2011)

W okresie siedmiu analizowanych lat, tj. od 2004 do 2011 roku, łączna wartość udzielanych poręczeń przez wszystkie fundusze wzrosła 7,5-krotnie. Gwałtowny wzrost fundusze zanotowały począwszy od 2006 roku, związany z uruchomieniem finansowania w ramach SPO WKP. Generalnie – każdy kolejny rok działalności funduszy powoduje stały wzrost akcji poręczeńowej.

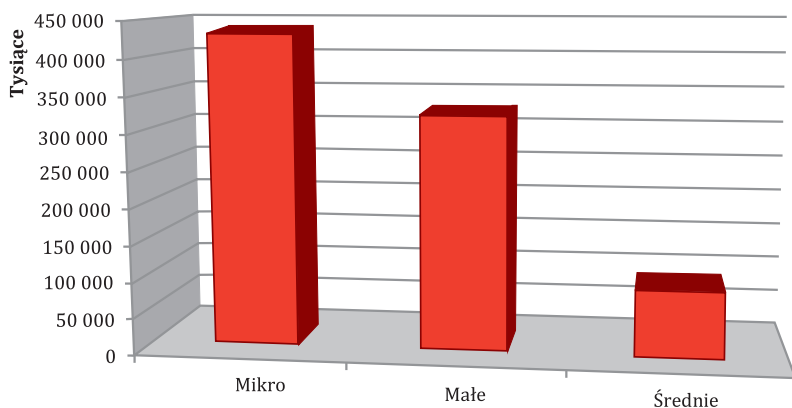
Jednocześnie, pomimo wzrastających kapitałów poręczeńowych i stale wzrastającej aktywności funduszy, poziom ustanawianych zabezpieczeń na rzecz instytucji finansujących (banków, funduszy pożyczkowych, SKOK-ów, itp.) jest ciągle niedostateczny i niższy od wielkości występujących w innych krajach europejskich.

Dla zobrazowania powyższego twierdzenia należy porównać obligo kredytowe banków krajowych w stosunku do MŚP z obligiem udzielonych poręczeń lub wartością zabezpieczanej akcji kredytowej. Przy obligu banków na poziomie 170.000 mln zł, obligo funduszy w 2011 roku wynosiło 1.003 mln zł, co stanowiło 0,59%. Wartość zabezpieczanej akcji kredytowej wyniosła w ubiegłym roku 2.474 mln zł – 1,46% wartości kredytów udzielonych MŚP.

Odnotowany poziom zabezpieczeń zobowiązań dłużnych MŚP jest ciągle bardzo niski i nie zaspokaja zdiagnozowanych potrzeb rynkowych.

Zapotrzebowanie na poręczenia ze strony przedsiębiorców jest zróżnicowane i wynika z wielu czynników, takich jak: czas funkcjonowania i stopień rozwoju przedsiębiorstwa na rynku, branża w której prowadzona jest działalność, poziom aktywów (majątku) oraz ich wartość likwidacyjna (umożliwiająca spieniężenie w przypadku niewypłacalności), zabezpieczenia dokonane na aktywach lub prawach osób trzecich, cykl koniunkturalny w jakim znajduje się branża i gospodarka narodowa. W okresie hossy, banki udzielają kredytów przy niedostatecznych zabezpieczeniach, oczekując jednocześnie ciągłego wzrostu wartości zabezpieczeń. Banki amerykańskie działające przede wszystkim na rynku nieruchomości określają powyższe mianem – kredytów udzielanych na plus. W okresie spowolnienia gospodarczego, banki gwałtownie zmieniają politykę kredytową, zaostrzając warunki udzielania nowych kredytów oraz odnawiania kredytów obrotowych. To mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa najbardziej odczuwają ostrożnościową politykę kredytową banków. Poziom ich kredytowania w stosunku do kredytów, tzw. korporacyjnych, jednostkowo jest niewielki i honoruje zasadzie: „mały kredyt to problem przedsiębiorcy, duży to problem banku”. Tym samym banki w pierwszej kolejności ograniczają dostęp do finansowania MŚP.

Rys. 5. Udział mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w portfelach poręczeńiowych funduszy w 2011 r. (w wartościach udzielonych poręczeń).

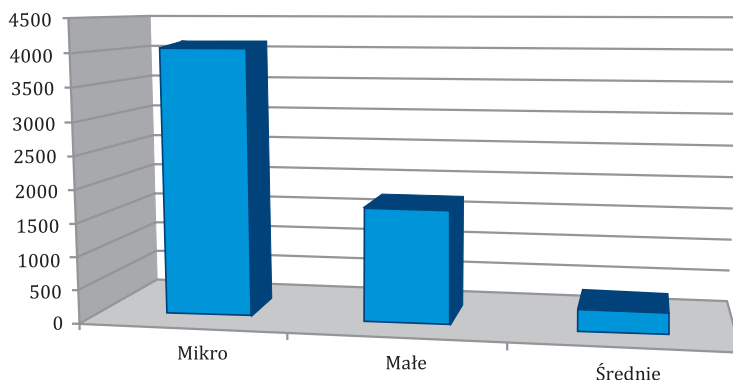

Efektem powyżej opisanych działań banków jest w pierwszej kolejności ograniczenie kredytowania krótkoterminowego, wpływającego na obniżenie poziomu płynności. Powoduje to wydłużenie terminów płatności, a w dłuższej perspektywie może prowadzić do zjawiska nazywanego zatorem płatniczym.

Przedstawione argumenty jednoznacznie potwierdzają ogromną rolę instrumentów finansowych, zwłaszcza poręczenia, w okresie spowolnienia gospodarczego, zmian strukturalnych i obniżenia popytu na rynku usług i produkcji dóbr konsumpcyjnych.

To również wyjaśnia, poza zwykle niedostatecznym poziomem zabezpieczeń własnych, strukturę udzielanych poręczeń dla poszczególnych grup przedsiębiorców, co przedstawione zostało na Rys. 5 i 6. Jak wynika z przedstawionych na wykresach danych liczbowych – wartości i liczby udzielonych poręczeń – grupą korzystającą w największym stopniu z tego rodzaju zabezpieczenia są przedsiębiorcy klasyfikowani jako mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające nie więcej niż 10 osób i których roczne obroty nie przekraczają równowartości 2 mln euro.

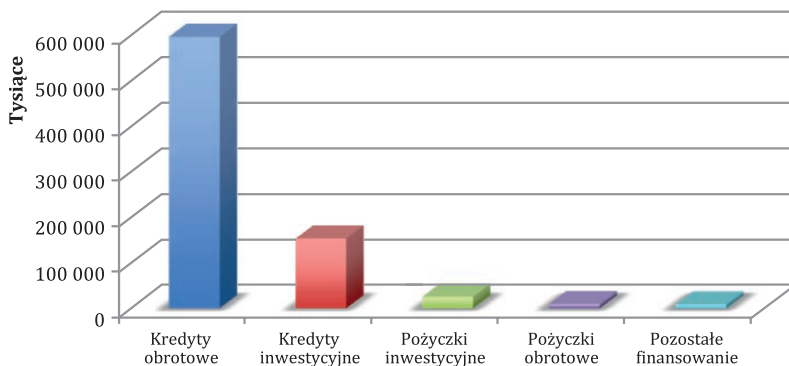
Rys. 6. Liczba udzielonych poręczeń dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w 2011 r.

Strukturę zobowiązań w stosunku do instytucji finansowych przedstawia poniższy wykres.

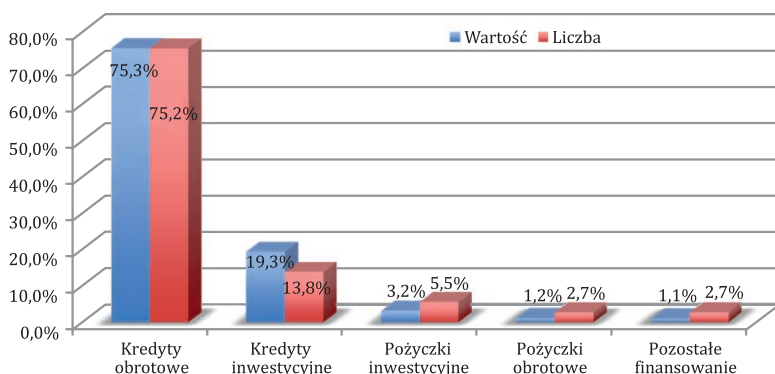
Blisko 94,6% wartości i 89% liczby wszystkich poręczeń zostało udzielonych na rzecz banków. Fundusze pożyczkowe wspierane podobnie jak fundusze poręczeniowe środkami finansowymi pochodzącymi z Unii Europejskiej – z uwagi na małą sieć sprzedaży, niskie jednostkowo wartości pożyczek i szereg ograniczeń w zakresie warunków finansowania MŚP, były adresatem transakcji poręczeniowych w 4,4% przy udziale 8,2% wolumenu sprzedaży. W stosunku do poprzedniego roku uległ obniżeniu udział wartości poręczanych pożyczek, przy jednoczesnym dużym wzroście liczby udzielanych poręczeń na rzecz funduszy pożyczkowych.

Rys. 7. Wartości udzielonych poręczeń dla przedsiębiorstw działających w poszczególnych branżach w 2011 r.

Fundusze Pożyczkowe z kapitałami przekraczającymi 1 mld zł odgrywają na rynku coraz większą rolę, zwłaszcza w finansowaniu mikro i małych przedsiębiorstw. Oba systemy korzystają z polityki rządowej i wsparcia ze środków Unii Europejskiej. Obserwowane powolne zwiększanie współpracy powinno zostać zintensyfikowane w celu zdyskontowania korzyści z wzajemnej współpracy.

Rys. 8. Dystrybucja poręczeń w wartościach i liczbach na poszczególne instrumenty finansowania dłużnego MŚP w 2011 r.

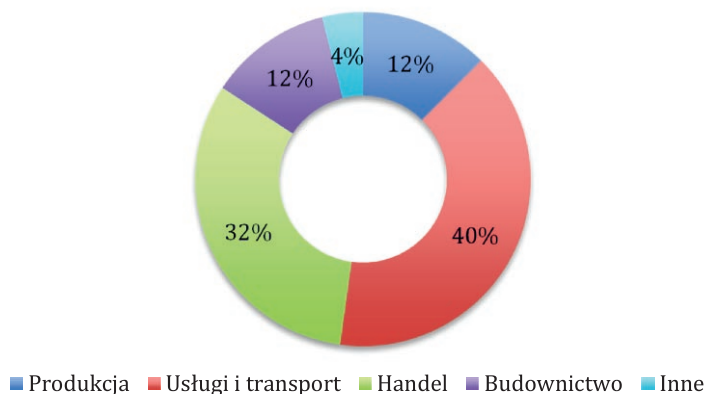

Pomimo znacznych wzrostów wartości kapitałów gwarancyjnych w ostatnich latach, średnia wartość poręczenia oscylowała w przedziale od 120 do 130 tys. zł. Istotny wzrost średniej wartości nastąpił w 2011 roku, osiągając 158 tys. zł. W strukturze udzielonych poręczeń, ciągle dominują poręczenia kredytów obrotowych, stanowiących ok. 3/4 wszystkich udzielanych poręczeń. Kredyty obrotowe stanowią 75,3% wartości i 75,2% liczby udzielanych poręczeń w stosunku do 19,3% wartości i 13,8% liczby poręczanych kredytów inwestycyjnych. Tak duża dysproporcja wynika z realnego zapotrzebowania na zabezpieczenie tych instrumentów finansowania dłużnego, które niosą dla instytucji finansowych zwiększone ryzyko niewypłacalności oraz ściągłości w przypadku trudności z terminowym regulowaniem zobowiązań przez MŚP. Kredyty obrotowe niosą dla funduszy poręczeniowych zwiększone ryzyko wypłaty zobowiązania (3/4 wypłaconych poręczeń) i stanowią większą trudność ustanowienia adekwatnego zabezpieczenia.

Najczęściej poręczenia udzielane są przedsiębiorcom działającym w sektorze usług, zwłaszcza z branży transportowej – 40% (wzrost o 5% w stosunku do 2010 r.). Kolejną grupą są kupcy, na których przypada aż 32% (wzrost o 1% r/r) udzielanych poręczeń. Kolejne branże to produkcja i budownictwo, na które przypada po 12%, co stanowi łącznie 24% (spadek o 4% r/r) udzielanych poręczeń. Rozkład zaangażowania funduszy poręczeniowych odpowiada wielkości rodzimych przedsiębiorstw oraz ich strukturze zatrudnienia

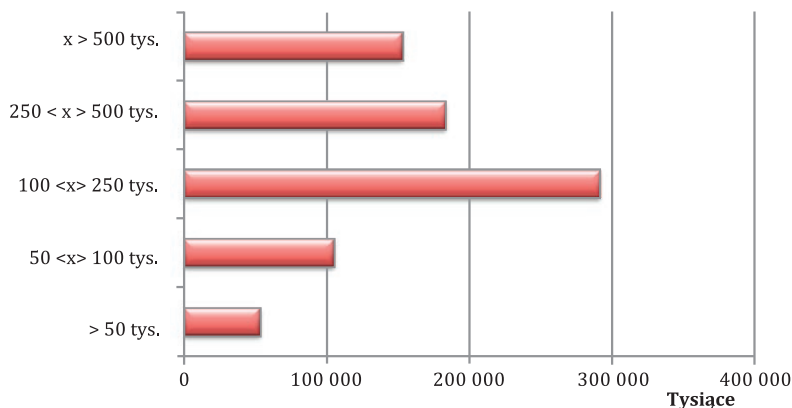
charakteryzujących poszczególne branże. Handel i transport są zdominowane przez niewielkie przedsiębiorstwa rodzinne oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą na niewielką skalę oraz samozatrudniające się.

Rys. 9. Procentowy rozkład wartości udzielanych poręczeń na poszczególne branże w 2011 r.

Wraz ze wzrostem kapitałów funduszy zmienia się nie tylko średnia wartość poręczenia, lecz w sposób zasadniczy rozkład wartości poręczeń. W stosunku do poprzednich lat, zmniejszyła się liczba i wartość poręczeń w przedziale do 50 tys. zł. W 2011 roku udzielono poręczeń do kwoty 50 tys. zł – łącznie na kwotę 55,6 mln zł, co stanowiło 6,81% wartości wszystkich poręczeń. Liczba poręczeń w przedziale od 0 do 50 tys. zł wyniosła blisko 1/3 udzielonych poręczeń (32,43%).

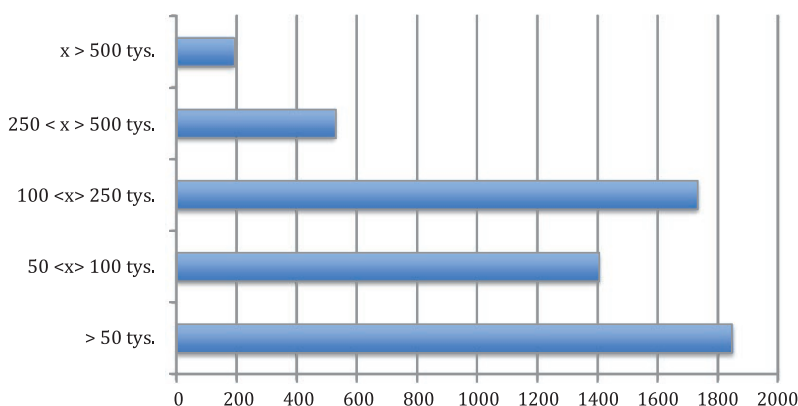
Rys. 10. Łączna wartość udzielonych zabezpieczeń z podziałem na poręczenia w poszczególnych przedziałach wartości w 2011 r.

Kolejna grupa poręczeń zawierająca się w przedziale od 50 do 100 tys. zł była blisko dwukrotnie wyższa od poprzednio analizowanej grupy i stanowiła 13,36% wartościowo i aż 24,61% populacji udzielonych poręczeń.

Spośród udzielonych poręczeń aż 37,05% stanowiły poręczenia, których wysokość mieściła się w przedziale od 100 do 250 tys. zł. Stanowiły one 30,33% liczby udzielonych zobowiązań.

Rys. 11. Struktura udzielonych poręczeń ze względu na liczbę umów w poszczególnych przedziałach wartości poręczeń w 2011 r.

Wzrasta również systematycznie wartość i liczba największych poręczeń. W 2011 roku poręczenia o wartościach mieszczących się w przedziale od 250 do 500 tys. zł (23,32% populacji), stanowiły jedynie 9,25% liczby wszystkich udzielonych poręczeń.

Poręczenia o największej wartości, tj. powyżej 500 tys. zł stanowiły 19,45% wartości udzielonych poręczeń w minionym roku, przy czym stanowiły jedynie 3,38% liczby udzielonych zobowiązań dla MŚP.

Czynnikiem ograniczającym wielkość udzielanych zobowiązań przez fundusze jest ciągle bardzo niska kapitalizacja większości z nich. Kapitały determinują możliwość udzielania poręczeń przy obowiązującym wymogu, że jednostkowe poręczenie nie może przekraczać 5% kapitałów funduszu. Jednocześnie przekroczenie tego wskaźnika, przy niskich kapitałach stwarzałoby nieakceptowalne ryzyko dla współpracujących instytucji finansowych.

Rozdział V

Ryzyko działalności funduszy

W związku z brakiem odpowiednich instrumentów, brak jest wiarygodnych i pełnych danych źródłowych pochodzących od funduszy poręczeńiowych w zakresie ryzyka i poziomu tworzonych przez nich rezerw. Sprawozdawczość utrudniona jest niewypracowaniem obiektywnych i jednolitych standardów, w tym zasad obowiązujących wszystkie fundusze w zakresie odpisów na rezerwy celowe – bezpośrednio związane z działalnością poręczeńiową. Zaprezentowane poniżej zestawienie obrazuje ryzyko, które już istnieje w postaci wypłaconych poręczeń, a których wierzytelności dochodzone są najczęściej na drodze sądowej.

W przeciągu ostatnich lat ryzyko stale rośnie. W okresie budowania portfeli oraz uzyskiwania znacznych zasileń kapitałów gwarancyjnych, ryzyko jako suma wypłaconych środków nie przekroczyło 1%. Jest to statystycznie uzasadnione, gdyż wzrost obligo poręczeń w portfelach funduszy powodował obniżenie wskaźnika procentowego poręczeń wypłaconych. Drugim czynnikiem była wynikająca ze wzrastającej akcji poręczeńiowej struktura portfeli, w których dominowały zobowiązania o stosunkowo krótkim okresie trwania. I wreszcie najistotniejszym czynnikiem ograniczającym ryzyko, był nieprzerwany wzrost gospodarczy, praktycznie od początku minionej dekady.

Fundusze do 2009 roku notowały bardzo niskie współczynniki poręczeń straconych, wynoszące poniżej 1% obliga portfeli poręczeńiowych. Tak niskie ryzyko było nie adekwatne do ryzyka obserwowanego przez banki w kredytowaniu przedsiębiorstw.

W ostatnim okresie zaznaczył się wzrost liczby wypłaconych poręczeń. W 2010 roku wyniósł 18 mln zł. W kolejnym 2011 roku, wypłata poręczeń przekroczyła wartość 23 mln zł. Od początku działalności – do 2010 r., fundusze łącznie wypłaciły ponad 500 poręczeń na łączną kwotę 42 mln zł, a do końca 2011 roku 896 poręczeń na kwotę równą 65 mln zł.

Istotne statystycznie różnice dotyczą też ryzyka strat w poszczególnych branżach. Branżą o najwyższym poziomie ryzyka jest handel, następnie budownictwo i transport.

Powyżej prezentowane stosunkowo niskie wskaźniki wypłaconych poręczeń, wynikają z kilku czynników, do których zaliczyć należy: ciągły dopływ środków finansowych z kolejnych programów unijnych rzutujący na procentowy wskaźnik strat, charakter relacji z bankami powodujący przesunięcie w czasie momentu wypłaty poręczanej kwoty (poręczenia o charakterze subsydiarnym), raportowanie przez część funduszy wypłat w sytuacji braku możliwości dochodzenia regresowego, itd.

Również wskazywana średnia, nie odzwierciedla „apetytu na ryzyko” poszczególnych funduszy w poprzednich okresach. Obok funduszy wykazujących

poziom strat $\pm 1\%$, funkcjonują fundusze, które zanotowały poziom wypłat powyżej 10% swoich kapitałów. Analiza danych zawartych w Tabeli 6, wskazuje na widoczną dekapitalizację funduszy i to w sytuacji dopływu nowych środków z kolejnych programów finansowanych z budżetu UE.

Realizacja programów dotacyjnych w ramach SPO WKP w latach 2005–2007 oraz RPO w poszczególnych województwach w latach 2009–2013, spowodowała znaczne zróżnicowanie w zakresie wielkości kapitałów gwarancyjnych oraz liczby aktywnych funduszy w poszczególnych województwach.

Zaostrzenie się zjawisk recesyjnych w polskiej gospodarce jest przesłanką do bardziej restrykcyjnego podejścia banków do kredytowania MŚP. Efektem tego jest ograniczanie dostępności do finansowania dłużnego zarówno inwestycyjnego jak i krótkoterminowego, przeznaczonego na finansowanie bieżącej działalności gospodarczej MŚP.

W sytuacji kryzysu pierwszymi ofiarami awersji do ryzyka instytucji finansowych, padają właśnie firmy z grupy MŚP. Te zjawiska były obserwowane w 2008 i 2009 roku, gdy banki zaostrzały warunki kredytowania, zmniejszały limity w rachunkach i odnawiały kredyty obrotowe w niższej wysokości.

Bardzo duże tempo przyrostu kredytów w grupie przedsiębiorstw w poprzednich latach przełożyło się na wzrost ryzyka i poziom tworzonych rezerw w kolejnych latach. Jak wiadomo, istnieje przesunięcie pomiędzy datą kredytowania a czasem wystąpienia straty spowodowanej częściową lub całkowitą niewypłacalnością przedsiębiorstw. Dlatego wyraźnie zaznaczona tendencja wzrostu wypłaty poręczeń będzie kontynuowana w kolejnych latach, a krzywa regresji będzie uzależniona w dużym stopniu od czynników makroekonomicznych w polskiej gospodarce oraz od polityki banków w zakresie szybkości podejmowani kroków windykacyjnych.

Tabela 5. Ryzyko wypłaty poręczeń występujące w grupie funduszy poręczeńiowych na terenie poszczególnych województw

	Kapitał funduszy	Obligo poręczeń	Kwota poręczanych kapitałów obcych	Poręczenia wypłacone w 2011 r.	Poręczenia wypłacone od początku działalności	Kwoty nie zwidykowane	Kwoty zwidykowane	Poręczenia wypłacone / kapitały poręczeniowe	Poręczenia wypłacone / Aktywnych Poręczeniowych zobowiązania
Dolnośląskie	28 763 451	54 532 580	140 764 100	1 406 110	5 996 109	298 046	5 698 063	20,8%	11,0%
Kujawsko-Pomorskie	123 998 226	191 762 907	394 084 833	2 965 019	7 665 339	1 006 533	6 261 765	6,2%	4,0%
Lubelskie	107 182 169	52 718 280	98 206 810	1 159 320	4 161 496	953 880	2 765 771	3,9%	7,9%
Lubuskie	45 802 694	53 390 000	133 354 000	0	294 274	14 044	294 274	0,6%	0,6%
Łódzkie	1 212 169	568 000	710 000	38 998	38 998	0	0	3,2%	6,9%
Małopolskie	93 140 936	16 807 780	31 372 968	449 700	2 393 120	757 327	1 635 790	2,6%	14,2%
Mazowieckie	88 036 677	150 754 022	304 417 143	7 849 267	16 312 605	1 056 550	14 427 055	18,5%	10,8%
Opolskie	17 750 000	12 762 000	26 423 000	143 980	272 940	32 380	272 940	1,5%	2,1%
Podkarpackie	20 340 772	45 771 890	46 370 890	1 497 040	5 115 372	873 519	4 241 853	25,1%	11,2%
Podlaskie	82 153 160	43 464 700	73 408 809	1 497 040	5 115 372	873 519	4 241 853	6,2%	11,8%
Pomorskie	60 423 262	71 544 820	164 872 110	731 500	5 572 630	917 743	1 533 236	9,2%	7,8%
Śląskie	48 112 184	5 983 000	67 910 200	856 266	4 871 181	1 791 852	4 335 650	10,1%	81,4%
Świętokrzyskie	41 187 419	4 935 000	24 822 697	96 638	570 418	41 688	528 730	1,4%	11,6%
Warmińsko-Mazurskie	86 605 307	48 196 405	108 116 908	244 507	2 018 852	595 602	1 575 612	2,3%	4,2%
Wielkopolskie	76 356 723	120 673 520	569 343 022	75 851	416 211	15 630	400 581	0,5%	0,3%
Zachodniopomorskie	114 320 483	128 854 470	289 860 004	4 242 120	7 120 384	585 761	6 810 430	6,2%	5,5%
SUMA	1 035 385 632	1 002 719 374	2 474 037 493	23 253 356	67 985 300	9 814 073	55 023 605	6,6%	6,8%
									2,7%

Tabela 6. Ryzyko wypłaty poręczeń występujące w grupie funduszy o różnej wysokości kapitałów poręczeńiowych

Kapitały przedział wartości	Kapitał funduszy	Obligo poręczeń	Kwota poręczanych kapitałów obcych	Poręczenia wypłacone w 2011 r.	Poręczenia wypłacone od początku działalności	Kwoty nie zwindykowane	Poręczenia wypłacone / kapitały poręczeniowe	Poręczenia wypłacone / Aktywnych poręczeń	Poręczenia wypłacone / Poręczane zobowiązania	Poręczenia wypłacone w 2011 r. / Obligo poręczeń	
0-10 mln zł	81 673 947	41 507 830	85 572 018	1 568 546	3 690 458	1 653 021	2 617 997	4,5%	8,9%	4,3%	3,8%
10 - 20 mln zł	223 996 983	245 420 524	799 299 972	5 295 779	18 082 267	2 361 594	15 873 134	8,1%	7,4%	2,3%	2,2%
20 - 40 mln zł	170 571 769	165 658 194	425 461 972	2 323 874	8 161 587	894 921	6 989 740	4,8%	4,9%	1,9%	1,4%
40 - 60 mln zł	191 818 482	289 392 826	628 383 581	8 638 906	21 016 515	1 809 213	16 099 696	11,0%	7,3%	3,3%	3,0%
> 60 mln zł	367 408 453	260 172 000	535 319 951	4 952 641	12 875 986	2 199 560	10 237 526	3,5%	4,9%	2,4%	1,9%
Suma/ Średnia	1 035 469 632	1 002 151 374	2 474 037 493	22 779 746	63 826 812	8 918 309	51 818 093	6,4%	6,7%	2,8%	2,4%

Rozdział VI

Źródła finansowania kapitałów gwarancyjnych funduszy poręczeniowych

SPO WKP – Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw

Sektorowy Program Operacyjny „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw lata 2004–2006” znany pod hasłem UNIA DLA PRZEDSIĘBIORCZYCH – „PROGRAM KONKURENCYJNOŚĆ” – to jeden z kluczowych dokumentów przygotowanych przez Polskę, przewidzianych w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004–2006 i określających ramy wsparcia dla Polski z funduszy strukturalnych po przystąpieniu do Unii Europejskiej. SPO WKP wykorzystując zasoby sfery naukowo-badawczej oraz korzyści związane ze stosowaniem nowoczesnych technologii, w tym technologii informacyjnych oraz technologii wspierających ochronę środowiska określał cele, priorytety i działania dotyczące realizacji polityki w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności, ze szczególnym uwzględnieniem sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

W ramach SPO WKP zostało dokapitalizowanych 27 funduszy na łączną kwotę 314.431.388 zł.

RPO – Regionalne Programy Operacyjne

W latach 2007–2013 w szesnastu Regionalnych Programach Operacyjnych przewidziano wydatkowanie łącznie na kwotę: 654.677.219 euro (**2.716.910.459 zł**) – dofinansowanie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych. Powyższa kwota obejmuje zarówno realizację projektów w ramach RPO, jak również program realizowany na terenie pięciu województw przez BGK S.A. i w jednym przez Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. w ramach inicjatywy JEREMIE.

Powyższe środki przeznaczone miały zostać na wsparcie regionalnie i lokalnie działających funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Środki mają charakter zwrotny, tzn. po okresie realizacji projektu i zakończeniu okresu trwałości (5 lat), środki podlegają zwrotowi do instytucji zarządzającej (Urzędu Marszałkowskiego). Istnieje możliwość zawarcia kolejnej umowy na kolejny okres czasu, po zakończeniu i pozytywnym rozliczeniu programu.

Główne cele programów RPO w poszczególnych województwach:

- 1) ułatwianie przedsiębiorcom dostępu do kapitału, działanie na rzecz rozwoju gospodarki, wzrostu jej konkurencyjności i innowacyjności;

- 2) maksymalne wykorzystanie środków finansowych będących w dyspozycji funduszy poprzez wzrost mnożnika kapitałowego;
- 3) wzmacnianie wiarygodności funduszy poręczeń wobec sektora bankowego;
- 4) ujednolicenie i wdrożenie standardów funkcjonowania funduszy poręczeniowych (uznawanych przez środowisko finansowe/bankowe), będących podstawą do uzyskania odpowiedniej klasyfikacji ratingowej przez fundusz;
- 5) stworzenie i wdrożenie systemu monitoringu funduszy;
- 6) zapewnienie nadzoru nad wykorzystaniem środków publicznych;
- 7) rozwój oferty produktów i usług poręczeniowych i bieżące dostosowanie jej do oczekiwań rynku;
- 8) zwiększanie roli samorządów terytorialnych w wspieraniu funduszy tworzących system;
- 9) dostosowanie podaży usług poręczeniowych do popytu ze strony podmiotów gospodarczych poprzez wypełnienie luki finansowej rozumianej jako różnica pomiędzy zapotrzebowaniem na kapitał, a możliwością jego pozyskania.

JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises)

Jest wspólną inicjatywą Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej oraz Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (EFI) z udziałem Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI).

Celem Inicjatywy JEREMIE jest poprawa wykorzystania oraz zwiększenie efektywności środków przeznaczanych na wsparcie sektora MŚP w ramach funduszy strukturalnych. Mechanizm finansowy JEREMIE zakłada przekazanie środków do wyodrębnionego Funduszu Powierniczego (FP) zarządzanego przez Menadżera (BGK S.A.). Następnie środki z FP transferowane są do MŚP z wykorzystaniem pośredników finansowych (np. banków, funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, funduszy venture capital, itp.).

W Polsce Inicjatywa JEREMIE nie stanowi dopływu dodatkowych środków z Unii Europejskiej i realizowana jest ze środków wyodrębnionych z RPO.

Inicjatywa JEREMIE realizowana jest w ramach RPO woj. dolnośląskiego, łódzkiego, pomorskiego, wielkopolskiego, zachodniopomorskiego i kujawsko-pomorskiego.

Tak jak w przypadku finansowania funduszy bezpośrednio z RPO, finansowanie z JEREMIE ma charakter zwrotny. Brak jest możliwości skapitalizowania się funduszy z dotacji uzyskiwanych w okresie programowania 2007–2013. Szereg restrykcji w istotny sposób ograniczyła aktywność i rolę tej inicjatywy.

Środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przeznaczone na realizację inicjatywy JEREMIE w Polsce to kwota około 320 mln euro.

Wspólnym ograniczeniem tych dwóch programów: RPO i JEREMIE jest ograniczenie możliwości zabezpieczania kredytów obrotowych, tak istotne dla prawidłowego funkcjonowania MŚP.

CIP

Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (ang. Competitiveness and Innovation Framework Programme – CIP) ma na celu promowanie konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw. Program stworzono przede wszystkim z myślą o małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP). Jego zadaniem jest wspieranie działalności innowacyjnej (w tym innowacji ekologicznych), zapewnienie lepszego dostępu do środków finansowych oraz świadczenie na poziomie regionalnym usług wsparcia dla biznesu. Program ma także zachęcać do szerszego i lepszego wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) oraz wspomagać rozwój społeczeństwa informacyjnego. Program wspiera także wzmożone wykorzystanie energii odnawialnej i efektywność energetyczną.

Największym i najważniejszym komponentem Programu są „Instrumenty Finansowe dla MŚP”, wśród których znaczące miejsce zajmuje unijny system poręczeniowo – gwarancyjny, którego finalnym beneficjentem są przedsiębiorcy.

Instrument SMEG – SME Guarantee Facility (System poręczeń dla MŚP) dzieli się na 4 opcje:

- 1) Gwarancje dla kredytów / pożyczek / leasingu;
- 2) Gwarancje dla mikrokredytów;
- 3) Gwarancje dla inwestycji kapitałowych;
- 4) Gwarancje dla transakcji sekurytyzacji portfeli dłużnych MŚP.

Główny celem instrumentu SMEG jest udzielanie przez unijną instytucję finansową – Europejski Fundusz Inwestycyjny – gwarancji bezpośrednich lub re gwarancji na rzecz instytucji finansowych w tym (funduszy poręczeniowych).

Ten unijny system poręczeniowo-gwarancyjny pozwala instytucjom finansowym podzielić ryzyko wynikające z finansowania projektów innowacyjnych oraz firm znajdujących się w początkowej fazie działalności, w zamian za dogodną dla przedsiębiorców ofertę finansową. Poręczenia unijne stanowią czasami jedyne, bądź dodatkowe zabezpieczenie finansowania zewnętrznego. Pozwalają zatem przedsiębiorcom wykluczonym z rynku finansowego z uwagi

na krótki okres działalności, lub działalność obciążoną większym ryzykiem, uzyskać niezbędne środki zewnętrzne.

Celem komponentu „Instrumenty finansowe dla MŚP” w ramach Programu CIP, jest:

- 1) zwiększenie dostępu małych i średnich przedsiębiorstw do finansowania, w drodze pożyczek czy leasingu, inwestycji związanych z wiedzą (innowacje, transfer technologii);
- 2) finansowanie małych firm przy pomocy mikrokredytów. Oprócz gwarancji instytucje finansowe mogą także uzyskać dotacje kompensujące część kosztów administracyjnych obsługi mikrokredytów mikroprzedsiębiorcom;
- 3) dostęp MŚP do kapitału zaangażowanego, kapitału w fazie startu, finansowania mezaninowego.
- 4) sekurytyzacja, czyli możliwość wygenerowania przez instytucję finansowania dłużnego dodatkowej puli środków zadłużenia dla MŚP. Instytucja finansowa musi zobowiązać się do przeznaczenia części kapitału, uzyskanego kapitału ze sprzedaży dotychczasowego portfela instrumentów dłużnych, na kredyty/pożyczki dla kolejnych MŚP.

Instrument ten, w odróżnieniu od programów polityki spójności, nie obciąża przedsiębiorców kosztami poręczenia unijnego. Fundusz poręczeniowy za udostępnienie linii regwarancyjnej także nie ponosi dodatkowych kosztów. Dodatkowo należy tu podkreślić brak konieczności stosowania ograniczeń związanych z reżimem pomocy publicznej.

PROGRESS

Europejski Instrument Mikrofinansowy Progress jest inicjatywą mikrofinansowania MŚP powstałą w marcu 2010 roku z 200 mln euro środków pochodzących z Komisji Europejskiej i Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Jest to najnowsza inicjatywa KE, realizowana jako projekt pilotażowy w krajach członkowskich.

Dla Polski przewidziano łącznie kwotę 4 mln euro, z której FM Bank uzyskał kwotę 2,5 mln euro. Pozostała kwota jest możliwa do pozyskania przez polskie fundusze.

Progress, to inicjatywa skierowana do wszystkich państw członkowskich mająca na celu zwiększenie dostępu do finansowania dla osób pozbawionych pracy lub zagrożonych utratą pracy lub mających trudności z wejściem lub powrotem na rynek pracy. Komisja kieruje swój projekt również do osób pokrzywdzonych, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Progress oferuje również finansowanie mikro-przedsiębiorstwom, w tym działającym w sektorze ekonomii społecznej, zapewniającym miejsca pracy dla bezrobotnych lub osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji.

Realizację projektu Komisja powierzyła EFI, która finansuje mikroprzedsiębiorstwa lub osoby uprawnione za pośrednictwem wyspecjalizowanych instytucji pozarządowych.

W ramach programu udzielane są mikrokredyty do kwoty 25.000 euro dla przedsiębiorców zatrudniających nie więcej niż 10 osób.

Progress oferuje dwie linie produktów kwalifikujących się do pośredników:

- 1) mikrokredyty;
- 2) poręczenia dedykowane mikrokredytom.

Celem programu Progress jest zwiększenie zdolności pośredników finansowych do udzielania mikropożyczek i/lub poręczeń.

Realizacja programu Progress ma na celu:

- 1) wzrost wolumenów kredytów i możliwość zdobycia nowych klientów;
- 2) przyciągnięcia nowych inwestorów z sektora prywatnego i wzmocnienia struktury własności w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju;
- 3) badanie rynku poprzez realizację programu „pilotażowego” finansowanego kapitałami obcymi;
- 4) zwiększenie skali działania na obszarach wysokiego ryzyka;
- 5) wpisanie się w misję Unii Europejskiej w zakresie aktywnego wspierania rynku pracy poprzez samozatrudnienie i finansowanie mikroprzedsiębiorstw;
- 6) kreowanie pozytywnego wizerunku instytucji – jej prospołecznej roli.

Rozdział VII

Podsumowanie

Poręczenia w krajach UE dedykowane są zabezpieczeniu ryzyka kredytowania MŚP. W niektórych państwach funkcjonują wydzielone fundusze, których działalność ukierunkowana jest również na działalność w szeroko rozumianym rolnictwie, które w polskich warunkach powinno być traktowane jako mała, rodzinna przedsiębiorczość. Brak dostępu tego mechanizmu jest silnie odczuwany przez rolników, a problem zabezpieczeń w działalności rolniczej często podnoszony przez banki, które kredytują działalność o wysokim ryzyku spowodowanym niską rentownością i długimi okresami rotacji kapitału, nie spotykanymi w żadnej innej sferze działalności gospodarczej.

W chwili obecnej oraz w kolejnych latach, będą wzrastać środki finansowe pochodzące bezpośrednio z Komisji Europejskiej (patrz: Progress) jak również z programów krajowych lub regionalnych.

Uprzywilejowani pod względem finansowania i asekuracji ryzyka kredytowego są MŚP.

Już w chwili obecnej do dyspozycji instytucji finansowych oddane zostały kapitały w wysokości 1 miliarda złotych. Tak więc rozpatrując stan organizacji rynku poręczeń z historycznego punktu widzenia, kapitały są znaczne, lecz w konfrontacji z wielkością udzielanych kredytów i pożyczek, poziom zabezpieczenia oferowany przez działające w Polsce fundusze wysoce niedostateczny, poniżej potencjalnego popytu na ten instrument.

Jednym z istotnych problemów, na które napotykają fundusze poręczeniowe jest wieloletnie przyzwyczajenie do ustanawiania zabezpieczeń kredytów i pożyczek na aktywach trwałych. Wiele instytucji finansowych nie potrafi w pełni wykorzystać korzyści jakie niosą za sobą płynne zabezpieczenia oferowane przez fundusze poręczeniowe. W dalszym ciągu dominującą formą są zabezpieczenia rzeczowe i hipoteki. Jak uczy najnowsza historia, zgodnie z cyklem koniunkturalnym, następuje przeszacowanie wartości zabezpieczeń – ich okresowa deprecjacja oraz co jest szczególnie dotkliwie – gwałtownie malejąca płynność aktywów będących przedmiotem zabezpieczeń kredytów.

Kolejnym zagrożeniem, na które należy wskazać, to liczba funduszy i banków oraz ich niezależność, przejawiająca się w swobodnym kształtowaniu stosunków zobowiązaniowych, w tym umów w zakresie poręczeń kredytowych. Jest to obszar wymagający chociażby organizacji i standaryzacji procedur, ujednolicenia mechanizmów czy umów. Brak postępu w tej dziedzinie przez ostatnie lata, jest jednym z czynników ograniczających upowszechnienie poręczeń.

Trzecim istotnym czynnikiem wpływającym na poziom współpracy pomiędzy bankami a funduszami jest brak oceny ratingowej funduszy i niski poziom dźwigni finansowej, wynikający z niedostosowania przepisów prawa do specyfiki funkcjonowania instytucji finansowych jakimi są fundusze poręczeniowe.

Wyżej wymienione czynniki ograniczające sprawność i efektywność działania funduszy w przeszłości, mogą być wykorzystane jako argumenty za powszechnym stosowaniem poręczeń w różnych działach gospodarki narodowej. Zwiększenie aktywności funduszy jest konieczne nie tylko z uwagi na korzyści jakie niesie ten mechanizm, lecz również z powodu zmian następujących w Komisji Europejskiej, która w obliczu kryzysu finansowego dotyczącego kolejne kraje Wspólnoty, zamierza ograniczyć dotacje bezpośrednie dla przedsiębiorstw, a wygospodarowane środki przeznaczyć na doinwestowanie mechanizmów finansowania przedsiębiorczości o charakterze rewolwingowym. Jednym z mechanizmów istotnych dla podtrzymania poziomu wzrostu gospodarczego w krajach członkowskich są poręczenia.

Wszystko wskazuje na to, że nowa perspektywa finansowa na lata 2014–2020 będzie należała do instrumentów inżynierii finansowej takich jak: VC/PE, mezzanine, pożyczek i poręczeń.

Zarówno zmiana polityki Komisji Europejskiej w stosunku do rozwoju przedsiębiorczości, jak również bardzo dynamiczny przyrost akcji kredytowej w minionych latach, są wystarczającymi przesłankami do dalszego planowego rozwoju systemu usług poręczeniowych, będącego w stanie dywersyfikować i sekurytyzować ryzyko kredytowe banków i innych instytucji finansujących.

Do 2007 roku fundusze pożyczkowe i poręczeniowe w Polsce rozwijały się w oparciu o jednolity, spójny model organizacyjny i funkcjonalny wypracowywany na bazie rządowego programu rozbudowy systemu funduszy poręczeniowych i pożyczkowych dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2002–2006 „Kapitał dla przedsiębiorczych”. Podjęte przez Ministerstwo Gospodarki działania dały impuls do powstawania i dynamicznego rozwoju nowoczesnych instrumentów zabezpieczania ryzyka kredytowego. Realizacja wskazanego powyżej program Ministerstwa Gospodarki, a przede wszystkim jego ogromne zaangażowanie w wspieranie funduszy poręczeniowych, przyczyniło się do stworzenia warunków do absorpcji środków i powiększania kapitałów służących zabezpieczeniu ryzyka finansowania MŚP w kolejnych latach ze środków Unii Europejskiej i budżetu państwa.

Lata 2004–2007 charakteryzowały się niespotykaną wcześniej skalą finansowania instrumentów inżynierii finansowej i dynamiką absorpcji środków finansowych w postaci finansowania dłużnego i zabezpieczania ryzyka kredytowego MŚP. Realizacja tego zadania była powierzona Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. Należy podkreślić ogromny wkład PARP-u w realizację programu SPO WKP oraz ukształtowanie bardzo dobrej współpracy z funduszami poręczeniowymi, jak również z Krajowym Stowarzyszeniem Funduszy Poręczeniowych.

Pomimo 10 lat funkcjonowania funduszy w Polsce, trudno mówić o powstaniu systemu. Realizacja kolejnych programów, wzrost kapitalizacji funduszy oraz zapotrzebowanie instytucji finansowych na wystandaryzowane instrumenty poręczeniowe i gwarancyjne w sytuacji spowolnienia gospodarczego, doprowadzą w niedalekiej przyszłości do regulacji działalności poręczeniowej.

Elementem budowy spójnego systemu gwarancyjnego/poręczeniowego powinna być długofalowa strategia rozwoju przyjęta przez Rząd RP – w tym przygotowanie odpowiednich regulacji prawnych – z uwagi na to, że dobiega

końca perspektywa realizacji programu pt. „Kierunki rozwoju funduszy pożyczkowych i poręczeniowych dla małych i średnich przedsiębiorstw na lata 2009–2013” opracowanego przez Ministerstwo Gospodarki i przyjętego przez Rząd RP. Szczególnie ten drugi aspekt wymaga uwagi, w związku z planowanym przeniesieniem ciężaru finansowania MŚP z dotacji bezpośrednich na rzecz rozwoju mechanizmów rewolwingowych takich jak: fundusze pożyczkowe, poręczeniowe i VC/PE w nowej perspektywie finansowej.

Projekty JEREMIE realizowane w sześciu województwach zostały wdrożone z opóźnieniem wynikającym z faktu, iż inicjatywa ta wdrażana była po raz pierwszy i wymagała szczególnej uwagi oraz zaangażowania. Zasadnicza różnica pomiędzy RPO a projektami JEREMIE, polega na zaliczeniu środków przekazanych do menagera funduszu JEREMIE – do środków wykorzystanych, co poprawiło wskaźniki wykorzystania dotacji UE przez województwa, które zdecydowały się na ten rodzaj wsparcia. Mechanizm JEREMIE wymaga w perspektywie 2012 roku dokonania jego rzetelnej analizy i oceny, ze szczególnym uwzględnieniem efektywności, racjonalności i korzyści płynących z tego rodzaju mechanizmu dla MŚP. Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych widzi w tym zakresie ogromną rolę Ministerstwa Gospodarki – instytucji, która od początku powstawania funduszy – była i jest wielkim sprzymierzeńcem sektora poręczeniowego.

Obok finansowania krajowego dostępne jest również finansowanie ponadnarodowe. Instrumenty ponadnarodowe realizowane przez Europejski Fundusz Inwestycyjny nie podlegają przepisom i ograniczeniom charakterystycznym dla projektów realizowanych w ramach RPO i JEREMIE. Programy te adresowane są również bezpośrednio do instytucji finansowych z pominięciem funduszy poręczeniowych. Realizacja programów ponadnarodowych nie powinna w przyszłości prowadzić do realizacji mechanizmów „dwóch różnych prędkości” i nie może wpływać na konkurencyjność instrumentów krajowych.

Z uwagi na cykliczność rozwoju gospodarczego i okresowy wzrost ryzyka kredytowego (kredyty udzielane są w okresie prosperity a spłacane w okresie bessy), przed funduszami poręczeniowymi w najbliższych latach będą stawiane zadania w kilku obszarach, w tym:

- 1) przejmowania części ryzyka niewypłacalności klientów MŚP;
- 2) zwiększenia płynności instytucji finansowych z uwagi na rodzaj zabezpieczenia;
- 3) obniżenia poziomu rezerw banków;
- 4) zwiększenia adekwatności kapitałowej banków, umożliwiającej zwiększenie poziomu sprzedaży produktów kredytowych dla MŚP;
- 5) pozyskiwania dla banków i innych instytucji finansowych nowych grup klientów, takich jak np. podmioty ekonomii społecznej.

Wzrastające ryzyko kredytowania przedsiębiorczości oraz wzrost upadłości stwarza realne zagrożenia dla płynnej działalności funduszy, jednocześnie zwiększając popyt na płynne zabezpieczenia i usługi oferowane przez fundusze poręczeniowe dla MŚP.

Rozdział VIII

Wnioski

- 1) W okresie od powstania pierwszych funduszy, suma kapitałów poręczeniowych wzrosła z kwoty 500 tys. zł do 1.035.000 tys. zł. Kapitalizacja funduszy jest w dalszym ciągu zbyt niska w stosunku do wielkości akcji kredytowej banków, a poziom zabezpieczenia oferowany przez działające w Polsce fundusze wysoce niedostateczny, poniżej potencjalnego popytu na ten instrument.
- 2) W kolejnych latach należy kontynuować analizę dostępności MŚP do instrumentów inżynierii finansowej w poszczególnych województwach. Dysproporcje w dostępności MŚP w poszczególnych regionach powinny zostać zniwelowane.
- 3) Brak jest skutecznych mechanizmów reasekuracji ryzyka funduszy (regwarancji i/lub współporęczeń instytucji finansowej o uznanym ratingu, co ogranicza możliwość zwiększenia akcji poręczeniowej, prowadzonej w szczególności przez najaktywniejsze fundusze.
- 4) Przygotowane zmiany polityki Komisji Europejskiej w nowej perspektywie finansowej, w stosunku do dotychczasowych zasad finansowania MŚP i położenie głównego nacisku na rozwój instrumentów inżynierii finansowej, skłaniają do podjęcia prac nad regulacjami prawnymi pozwalającymi na sprawną absorpcję środków finansowych przez MŚP za pośrednictwem instrumentów inżynierii finansowej.
- 5) Uważa się za istotne stworzenie kolejnych dokumentów programowych dopasowanych do nowej perspektywy finansowej 2014–2020 wpisujących się w strategię Komisji Europejskiej oraz przeprowadzenie stosownych analiz i badań, na podstawie których będzie można zaplanować efektywne wykorzystanie środków przeznaczonych na działalność funduszy poręczeniowych po roku 2013. Zmiany winny być uwidocznione także w regulacjach prawnych dotyczących samorządów wojewódzkich z uwagi na fakt zaangażowania kapitałowego w fundusze poręczeniowe.

Rozdział IX

Summary

History of guarantee funds at the turn of the previous decade. In the late '90s these funds were established in areas the state farms and grands with a significant involvement of the Agricultural Property Agency of the Treasury and the support of local government, for which the funds support the functions in the process of adaptation of the population in local labor markets.

From 2000 to 2011 the guarantee capital increased from 500 thousand PLN (120 thousand euro) to over 1.035 billion PLN (240 million euro). Gradually the number and value of the collateral granted to SMEs increased. In 2011, funds in 6118 gave Poland guarantees of the total amount of 967 million PLN (224.9 million euro).

The main beneficiaries are micro-enterprises employing up to 10 people.

The structure of guarantees granted for years dominated by short-term loan guarantees, intended to finance current operations of SMEs.

Guarantees for loans and investments totaled in 2011, 22.5% of the value.

The structure of the industry recorded the largest share of transport and services, respectively 40% and 32%. Manufacturing and construction accounted for 12% of the sureties.

Most of guarantees ranged between 100 to 250.000 PLN (23.250 to 58.140 euro).

The activity contributes funds to create and preserve jobs. In 2011 the activities of the funds contributed to the creation of 4820 new work places.

Rozdział X

Spis rysunków i tabel

- Rys. 1.** Dynamika zmian kapitałów poręczeniowych funduszy w latach 2000–2011.
- Rys. 2.** Dynamika zmian aktywności funduszy poręczeniowych [liczba udzielanych poręczeń w latach 2000–2011].
- Rys. 3.** Zmiany kapitałów poręczeniowych i wartości udzielonych poręczeń w latach 2004–2011 z podziałem na województwa.
- Rys. 4.** Dynamika zmian aktywności funduszy poręczeniowych [wartość udzielonych poręczeń w latach 2000–2011].
- Rys. 5.** Udział mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w portfelach poręczeniowych funduszy w 2011 r. [w wartościach udzielonych poręczeń].
- Rys. 6.** Liczba udzielonych poręczeń dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w 2011 r.
- Rys. 7.** Wartości udzielonych poręczeń dla przedsiębiorstw działających w poszczególnych branżach w 2011 r.
- Rys. 8.** Dystrybucja poręczeń w wartościach i liczbach na poszczególne instrumenty finansowania dłużnego MŚP w 2011 r.
- Rys. 9.** Procentowy rozkład wartości udzielanych poręczeń na poszczególne branże w 2011 r.
- Rys. 10.** Łączna wartość udzielonych zabezpieczeń z podziałem na poręczenia w poszczególnych przedziałach wartości w 2011 r.
- Rys. 11.** Struktura udzielonych poręczeń ze względu na liczbę umów w poszczególnych przedziałach wartości poręczeń w 2011 r.
- Tabela 1.** Zmiany średniej wartości udzielanych poręczeń przez fundusze w latach 2000–2012.
- Tabela 2.** Kapitały funduszy poręczeniowych w poszczególnych województwach oraz źródła ich pochodzenia, stan na 31.12.2011 r.
- Tabela 3.** Wartość kapitałów funduszy oraz wartość poręczeń w poszczególnych województwach w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo w 2011 roku.
- Tabela 4.** Aktywność funduszy o różnym poziomie kapitalizacji; mierzona sumą udzielonych poręczeń w latach 2004–2011.
- Tabela 5.** Ryzyko wypłaty poręczeń występujące w grupie funduszy poręczeniowych na terenie poszczególnych województw.
- Tabela 6.** Ryzyko wypłaty poręczeń występujące w grupie funduszy o różnej wysokości kapitałów poręczeniowych.

Dane teleadresowe funduszy poręczeńiowych

L.p.	Nazwa Funduszu	Województwo	Adres	Telefon	Fax	E-mail	WWW
1	Podlaski Fundusz Poręczeńiowy Sp. z o.o.	podlaskie	Białystok ul. Starobojarska 15	(85) 740 86 85	(85) 740 86 83	fundusz@pfrr.pl	poraczenia.com.pl
2	Łomżyński Fundusz Poręczeńiowy Kredytowych Sp. z o.o.	podlaskie	Łomża ul. M.C. Skłodowskiej 1/ul. Piłsudskiego 75	(86) 218 13 89	(86) 218 13 89	biuro@lfpk.eu	lfpk.eu
3	Fundusz Poręczeńiowy Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego Sp. z o.o.	dolnośląskie	Dzierżoniów ul. Batalionów Chłopskich 19	(74) 645 04 31	(74) 64 64 751	fpkpd@wp.pl	fpkpd.pl
4	Fundusz Poręczeńiowy Kredytowych w Jeleniej Górze Sp. z o.o.	dolnośląskie	Jelenia Góra ul. 1 Maja 27	(75) 64 20 222	(75) 64 20 222	rfpkjelenia@karr.pl	fpk.jgora.pl
5	Samorządowy Fundusz Poręczeńiowy Kredytowych	dolnośląskie	Strzelin ul. Mickiewicza 8	(71) 392 07 66	(71) 392 07 66	sig@sigstrzelin.pl	sigstrzelin.pl
6	Dolnośląski Fundusz Gospodarczy Sp. z o.o.	dolnośląskie	Wrocław ul. Wita Stwosza 3	(71) 343 79 64	(71) 343 79 67	biuro@dfg.pl	dfg.pl
7	Fundusz Poręczeńiowy Kredytowych Sp. z o.o.	dolnośląskie	Złotoryja ul. Miła 18	(76) 878 17 14	(76) 878 17 14	fpkzlotoryja@poczta.fm	fpkzlotoryja.pl
8	Bydgoski Fundusz Poręczeńiowy Kredytowych Sp. z o.o.	kujawsko-pomorskie	Bydgoszcz ul. Gdańska 32	(52) 320 93 84	(52) 323 11 35	biuro@bfpk.bydgoszcz.pl	bfpk.bydgoszcz.pl
9	Grudziądzkie Poręczenia Kredytowych Sp. z o.o.	kujawsko-pomorskie	Grudziądz ul. Sienkiewicza 22	(56) 461 23 77	(56) 461 23 77	gpk@pksp.pl	gpk.grudziadz.pl
10	Fundusz Poręczeńiowy Kredytowych przy Towarzystwie Rozwoju Gminy Płużnica	kujawsko-pomorskie	Płużnica ul. Płużnica 64	(56) 687 39 09	(56) 687 39 09	trgp@org.com.pl	trgp.org.pl
11	Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeńiowy Kredytowych Sp. z o.o.	kujawsko-pomorskie	Toruń	(56) 660 57 60	(56) 660 57 63	fpk@kujawsko-pomorskie.pl	fpk.kujawsko-pomorskie.pl
12	Toruński Fundusz Poręczeńiowy Kredytowych Sp. z o.o.	kujawsko-pomorskie	Toruń ul. Kopernika 27	(56) 654 71 79	(56) 655 08 48	fundusz@tfpk.pl	tfpk.pl
13	Kujawskie Poręczenia Kredytowe Spółka z o.o.	kujawsko-pomorskie	Włocławek ul. Toruńska 148	(54) 423 20 15	(54) 423 20 16	poraczenia@kdb.com.pl	kujawskie. poraczeniaakredytowe.pl

L.p.	Nazwa Funduszu	Województwo	Adres	Telefon	Fax	E-mail	WWW
14	Polski Fundusz Gwarancyjny Sp. z o.o.	lubelskie	Lublin ul. Rynek 7	(81) 531 80 09	(81) 743 73 24	poreczenia@pfg-poreczenia.pl	pfg-poreczenia.pl
15	Puławski Fundusz Poręczeń Kredytowych	lubelskie	Puławy ul. Lubelska 2e	(81) 470 09 00	(81) 470 09 30	poreczenia@fpcp.org.pl	fpcp.org.pl
16	Lubuski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	lubuskie	Zielona Góra ul. Kupiecka 32 B	(68) 323 96 00	(68) 323 13 52	lfpk@lfpk.pl	lfpk.pl
17	Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego S.A.	łódzkie	Kutno ul. Wyszyńskiego 11	(24) 355 74 50	(24) 355 74 50	arrk@kutno.net.pl	arrk.kutno.net.pl
18	Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. – Fundusz Poręczeń Kredytowych**	łódzkie	Łódź ul. Tuwima 22/26	(42) 664 30 43	(42) 664 37 50	dfr@larr.lodz.pl	larr.lodz.pl
19	Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych***	małopolskie	Nowy Sącz ul. Nawojowska 4	(18) 444 47 96	(18) 444 47 96	biuro@poreczenia.pl	poreczenia.pl
20	Małopolski Regionalny Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	małopolskie	Kraków ul. Kordylewskiego 11	(12) 296 04 00	(12) 296 04 00	biuro@poreczeniowy.pl	poreczeniowy.pl mrp.com.pl
21	Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. Fundusz Poręczeń Kredytowych	małopolskie	Tarnów ul. Szulskiego 66	(14) 623 55 00	(14) 621 39 55	tarr@larr.tarnow.pl	tarr.tarnow.pl
22	Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości”***	mazowieckie	Radom ul. Kościuszki 1	(48) 360 00 45	(48) 360 00 46	rcp@radom.net	srp.radom.pl
23	Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	mazowieckie	Warszawa ul. Mycielskiego 20	(22) 840 32 35	(22) 840 32 53	biuro@mfpk.pl	mfpk.com.pl
24	Poręczenia Kredytowe Sp. z o.o.	mazowieckie	Warszawa ul. Miedziana 3A	(22) 890 98 00	(22) 890 98 03	biuro@poreczeniakredytowe.pl	poreczeniakredytowe.pl
25	Opolski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	opolskie	Opole ul. Kółkająca 11/28	(77) 441 56 21	(77) 555 44 04	biuro@orfpk.opole.pl	bip.orfpk.opole.pl
26	Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	podkarpackie	Rzeszów ul. Hetmańska 9	(17) 862 11 66	(17) 784 49 94	sekretariat@pfpk.com	pfpk.com
27	Lokalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	podkarpackie	Stalowa Wola ul. 1-go Sierpnia 26c	(66) 415 90 71	(66) 415 90 71	piotr.koczwar@gmail.com	rig.stalowawola.go3.pl
28	Fundusz Poręczeń Wzajemnych Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne Sp. z o.o.	pomorskie	Dzierżgoń Pl. Wolności 3	(55) 276 25 79	(55) 276 25 70	rti@dzierzgon.com.pl	rti.dzierzgon.com.pl

L.p.	Nazwa Funduszu	Województwo	Adres	Telefon	Fax	E-mail	WWW
29	Pomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	pomorskie	Gdańsk ul. Szara 32-33	(58) 320 34 05	(58) 320 36 37	prfpk@prfpk.pl	prfpk.com.pl
30	Kościerski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	pomorskie	Kościerzyna ul. 3 Maja 9C	693 462 835	693 462 835	poczta@kfpk.pl	kfpk.pl
31	Śląskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości*	pomorskie	Ślupsk ul. Tuwima 22a	(59) 846 91 20	(59) 846 91 20	biuro@inkubator.slupsk.pl	inkubator.slupsk.pl
32	Bielski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	śląskie	Bielsko-Biała ul. Cieszyńska 365	(33) 497 29 79	(33) 487 13 46	fundusz@bfpk.pl	bfpk.pl
33	Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	śląskie	Jastrzębie Zdrój ul. 1 Maja 47	(32) 476 40 19	(32) 476 40 19	poczta@fpkj.pl	fpkj.pl
34	Śląski Regionalny Fundusz Poręczeńiowy Sp. z o.o.	śląskie	Katowice ul. Astrów 10	(32) 785 85 85	(32) 785 88 16	biuro@rfp.pl	rfp.pl
35	Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.	śląskie	Sosnowiec ul. Teatralna 9	(32) 266 50 41	(32) 293 37 31	arl@arl.org.pl	arl.org.pl
36	Fundusz Poręczeńiowy Miasta Zabrze	śląskie	Zabrze ul. Wolności 286	(32) 373 34 95	(32) 373 34 85	akozicki@um.zabrze.pl	—
37	Świętokrzyski Fundusz Poręczeńiowy Sp. z o.o.	świętokrzyskie	Kielce ul. Św. Leonarda 1/13	(41) 242 95 05	(41) 242 94 92	sekretariat@swietokrzyskifp.pl	swietokrzyskifp.pl
38	Fundusz Poręczeń Kredytowych i Wspierania Finansowego FUNDSTAR	świętokrzyskie	Starachowice ul. Mickiewicza 1a	(41) 274 46 90	(41) 274 04 09	farr@farr.pl	farr.pl
39	Działdowska Agencja Rozwoju S.A.	warmińsko-mazurskie	Działdowo ul. Jagiełły 15	(23) 697 06 75	(23) 697 06 67	r.dawidowski@darsa.pl	darsa.pl
40	Warmińsko-Mazurski Fundusz „Poręczenia Kredytowe w Działdowie Sp. z o.o.	warmińsko-mazurskie	Działdowo ul. Wolności 4	(23) 697 50 52	(23) 697 50 54	prezes@poręczenia-kredytowe.info	poręczenia-kredytowe.info
41	Nidzicka Fundacja Rozwoju „NIDA”	warmińsko-mazurskie	Nidzica ul. Rzemieślnicza 3	(89) 625 36 51	(89) 625 36 51	nida@nida.pl	nida.pl
42	Fundusz Poręczeń Kredytowych przy Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości „ATUT”	warmińsko-mazurskie	Ostróda ul. Kościuszki 2	(89) 646 79 57	(89) 646 79 57	atut@atut.org.pl	atut.org.pl
43	Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	wielkopolskie	Gostyń Rynek 6	(65) 572 36 33	(65) 572 36 33	fundusz@gostyn.pl	fundusz.gostyn.pl

L.p.	Nazwa Funduszu	Województwo	Adres	Telefon	Fax	E-mail	WWW
44	Jarociński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	wielkopolskie	Jarocin ul. T. Kościuszki 15B	(62) 747 63 53	(62) 747 63 53	clesiak@jarocin.pl	jfpk.jarocin.com.pl
45	Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego S.A.	wielkopolskie	Poznań ul. Szyperska 14	(61) 671 04 81	(61) 671 06 10	fundusz@fripww.pl	fripww.pl
46	Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	wielkopolskie	Poznań ul. Marcinkowskiego 20	(61) 855 64 80	(61) 855 64 85	biuro@pfpk.pl	pfpk.pl
47	Fundusz Poręczeń Kredytowych w Stargardzie Szczecińskim Sp. z o.o.	zachodnio-pomorskie	Stargard Szczeciński ul. Pierwszej Brygady 32 lok. 307	(91) 834 11 07	(91) 834 52 78	biuro@fpk.stargard.pl	fpk.stargard.pl
48	Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecin Sp. z o.o.	zachodnio-pomorskie	Szczecin ul. Bogusława 7/LU4	(91) 488 28 01	(91) 488 28 01	fundusz@um.szczecin.pl	fundusz.szczecin.pl
49	POLFUND Fundusz Poręczeń Kredytowych S.A.	zachodnio-pomorskie	Szczecin ul. Monte Cassino 32	(91) 424 31 30	(91) 424 31 40	polfund@polfund.com.pl	polfund.com.pl
50	Zachodniopomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	zachodnio-pomorskie	Szczecin ul. Świętego Ducha 5A	(91) 813 01 10	(91) 813 01 11	biuro@zrfpk.pl	zrfpk.pl

* Fundusz poręczeń kredytowych MARR S.A. zaprzestał udzielania poręczeń.

** Fundusze, które jak wynika z nadesłanych danych, w 2010 r. nie udzielały poręczeń.

*** 11 kwietnia 2011 r. nastąpiło przejęcie PFPK przez Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.

Instrumenty CIP szansą dla Funduszy Poręczeń Kredytowych na rozwój oferty dla Mikro, Małych i Średnich Przedsiębiorców!

cip program ramowy na rzecz
konkurencyjności i innowacji
2007–2013

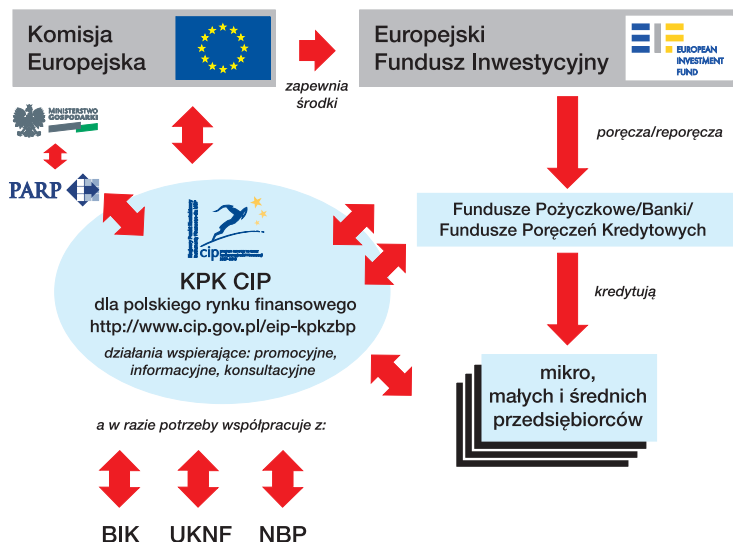
PROGRAM RAMOWY NA RZECZ KONKURENCYJNOŚCI I INNOWACJI 2007–2013 (CIP)

Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (ang. Competitiveness and Innovation Framework Programme – CIP) ma na celu promowanie konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw. Program stworzono przede wszystkim z myślą o małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP). Jego zadaniem jest wspieranie działalności innowacyjnej (w tym innowacji ekologicznych), zapewnienie lepszego dostępu do środków finansowych oraz świadczenie na poziomie regionalnym usług wsparcia dla biznesu. Program ma zachęcać do szerszego i lepszego wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) oraz wspomagać rozwój społeczeństwa informacyjnego. Program wspiera także wzmożone wykorzystanie energii odnawialnej i efektywność energetyczną. Największym i najważniejszym komponentem programu są „Instrumenty Finansowe dla MŚP” w ramach których instytucja wdrażająca (Europejski Fundusz Inwestycyjny) operuje budżetem w wysokości 1,13 mld EUR. Budżet ten ma docelowo zlewarować około czterdziestu miliardów euro z rynku komercyjnego (poprzez pośredników finansowych) oraz umożliwić wsparcie do nawet trzystu tysięcy mikro, małych i średnich przedsiębiorców. W programie uczestniczy formalnie 35 państw, w tym Polska. Wg szacunków KPK CIP przy ZBP dzięki instrumentom programu istnieje szansa na wygenerowanie przez rodzimy rynek finansowy preferencyjnej akcji kredytowej dla MŚP przekraczającej 1 mld euro. Więcej na: www.cip.gov.pl.

System wdrażania instrumentów finansowych CIP z udziałem Funduszy Poręczeń Kredytowych

Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji 2007–2013

INSTRUMENTY WSPARCIA AKCJI KREDYTOWEJ (SMEG: SME Guarantee Facility)

Instrumenty programu charakteryzuje przede wszystkim: brak prowizji za poręczenie, brak pomocy publicznej, uproszczona procedura i specjalny charakter poręczyciela – EFI jako unijnej instytucji finansowej – banku rozwoju, o ratingu AAA i uznanym przez KNF statusie gwaranta.

W ramach „Instrumentów finansowych dla MŚP” dostępnych jest sześć instrumentów finansowych o charakterze kapitałowym i poręczeniowym. Do Funduszy Poręczeń Kredytowych adresowane są przede wszystkim instrumenty poręczeniowe, spośród których najbardziej popularnymi są:

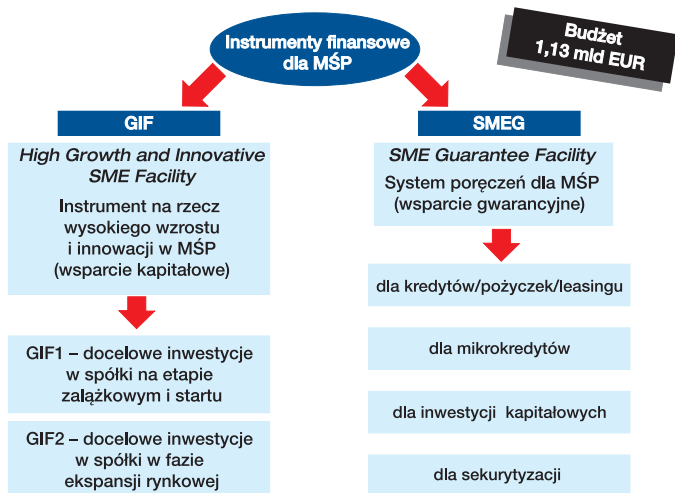
- **Poręczenia portfeli kredytów:** EFI zapewnia poręczenia zabezpieczające nowo budowane portfele kredytów dla MŚP. W portfelu, który będzie objęty poręczeniem mogą znaleźć się kredyty na rzeczowy majątek trwały, wartości niematerialne i prawne, a także zapewniające kapitał obrotowy. Priorytetem jest finansowanie średnioterminowe i długoterminowe o okresie spłaty powyżej 18 miesięcy (min. 12 miesięcy). Poręczenie portfelowe będzie obowiązywało do 10 lat i obejmuje do 50% zaangażowania Funduszu Poręczeń Kredytowych w dany instrument finansowy.
- **Poręczenia portfeli mikrokredytów:** dotyczą kredytowania mikroprzedsiębiorców niższymi kwotami (do 25 tys. EUR). Przedmiot poręczanych kredytów jest analogiczny jak w przypadku opcji poręczeń portfeli kredytowych. W przypadku poręczeń mikrokredytów priorytetem będzie finansowanie średnioterminowe o okresie spłaty powyżej 12 miesięcy (min. 6 miesięcy). Poręczenie może obejmować nawet do 75% kwoty kredytu. Okres obowiązywania tego typu poręczenia wyniesie maksymalnie 5 lat. Dodatkową zachętę może stanowić bezzwrotny grant dla instytucji finansowej na częściową rekompensatę kosztów administracyjnych związanych z obsługą mikrokredytów (do 50 tys. EUR).

- **Poręczenia inwestycji kapitałowych/quasi kapitałowych:** mają na celu pomóc MŚP w poprawie ich własnej struktury finansowej. Portfele objęte poręczeniem Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego mogą zawierać udzielone przez instytucję finansową gwarancje inwestycji kapitałowych skierowanych do MŚP będących w fazie załączkowej i rozruchu. Poręczeniem EFI objęty być może także portfel złożony z następujących produktów finansowych (quasi equity):
 - Instrumenty hybrydowe, w tym podporządkowane instrumenty dłużne, ciche udziały, obligacje zamienne/obligacje z prawem poboru i inne.

Maksymalna kwota transakcji kapitałowej objętej poręczeniem EFI, o okresie obowiązywania do 10 lat, wynosi 500 000 EUR. Poręczenie EFI zapewni częściowe zabezpieczenie ryzyka wynikającego z transakcji znajdujących się w portfelu, maksymalnie do 50% zaangażowania instytucji finansowej, która buduje portfel. Za udzielenie poręczenia w ramach Programu CIP, Europejski Fundusz Inwestycyjny nie pobierze prowizji.

- **Poręczenia transakcji sekurytyzacji portfeli instrumentów dłużnych udzielonych MŚP:**

Celem poręczanych przez EFI transakcji dokonywanych w procesie sekurytyzacji jest ułatwienie instytucjom finansowym bez ratingu lub z niskim ratingiem, np. Funduszom Poręczeń Kredytowych, dostępu do brakujących do dalszej akcji kredytowej, środków finansowych na rzecz MŚP. Portfel sekurytyzowany składa się z aktywów bazowych; najczęściej są to instrumenty dłużne, należności leasingowe, instrumenty hybrydowe i inne. Wszystkie portfele sekurytyzowane musi cechować wystarczająca jednorodność. Warunkiem pozyskania dalszych środków finansowych, jest zobowiązanie przeznaczenia części środków uzyskanych w wyniku sekurytyzacji, na utworzenie portfela dodatkowego obejmującego finansowanie potrzeb MŚP.

Zazwyczaj poręczenie EFI wynosi do 100% poręczanej transzy sekurytyzowanego portfela, dla transz wszystkich klas oprócz najniższej, dla której ten współczynnik wynosi do 50%. Maksymalny okres obowiązywania poręczenia wynosi 10 lat. Od beneficjenta poręczenia EFI oczekiwać będzie opłacenia prowizji.

Transakcja sekurytyzacji objęta poręczeniem EFI podlega zwykle ocenie zewnętrznej ze strony przynajmniej jednej z głównych agencji ratingowych. Koszt uzyskania wymaganego ratingu może zostać wsparty grantem w wysokości do 50 000 euro lub 50% faktycznego kosztu.

Przykłady udziału ryнку funduszy poręczeniowych w CIP:

W Polsce: dwa regionalne fundusze poręczeń kredytowych, pełniące rolę Pośredników Finansowych w Programie CIP, oferują już klientom poręczenia na atrakcyjniejszych warunkach niż własne, pozbawione takiego wsparcia. Klienci tych funduszy uzyskują tańsze finansowanie, na dłuższy okres czasu, a wśród oferty znalazły się m.in. produkty poręczeniowe skierowane do nowopowstających MŚP. Wśród uruchomionych w Polsce instrumentów finansowych z udziałem EFI znalazły się także poręczenia dla innowacji - skierowane do przedsiębiorców prowadzących działalność w obszarze podwyższonego ryzyka, krótko działających na rynku i realizujących przedsięwzięcia proinnowacyjne.

We Włoszech: z reporeczenia EFI skorzystała grupa włoskich regionalnych funduszy poręczeń wzajemnych, utworzonych z udziałem przedsiębiorców. Udział włoskich funduszy w Programie CIP – Instrumenty finansowe dla MŚP, współpracujących z wieloma bankami, umożliwił szerszy i na atrakcyjniejszych warunkach, dostęp włoskiego biznesu do kapitału- niezbędnego zarówno na realizację inwestycji, jak też obrotowego. Poręczenie portfelowe EFI dla włoskich funduszy poręczeń wzajemnych uzupełniło powszechnie stosowane w tym kraju poręczenie Centralnego Funduszu Poręczeń (Il Fondo Centrale di Garanzia - FCG) utworzonego przez rząd.

W Hiszpanii: podpisanie umowy poręczenia z EFI przez znaczącą systemowo instytucję poręczeniową umożliwiło jej rozszerzenie aktywności w zakresie udzielanych reporeczeń dla regionalnych funduszy poręczeń wzajemnych. Działania te ułatwiły dostęp do finansowania dłużnego hiszpańskim MŚP na terenie całego kraju.

Fundusze Poręczeń Kredytowych zainteresowane udziałem
w Programie ramowym CIP 2007–2013

zapraszamy na konsultacje, warsztaty, seminaria, szkolenia.

Usługi Krajowego Punktu Kontaktowego Programu CIP przy ZBP są bezpłatne.

Informacje szczegółowe dotyczące instrumentów dla Funduszy Poręczeń Kredytowych
mogą Państwo uzyskać u naszych ekspertów pod poniżej podanym adresem:

www.cip.gov.pl/eip-kpkzbp

**KRAJOWY PUNKT KONTAKTOWY
PRZY
ZWIĄZKU BANKÓW POLSKICH
ZAPRASZA**

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

kontakt: kpkcip@zbp.pl

Działalność KPK CIP
dla polskiego rynku finansowego
finansowana jest przez
Ministerstwo Gospodarki
i koordynowana przez
Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości.

